

IOHANNES BAPTISTA
NOLDI ORATIO

Ex ijs quas habuit in Consecratione
porci Christi. primum habuit
Gratiam preteritum

HABITAE, QUVM SPERIA DO
more per ferias intermilla
repetentur

Prior, que dicitur deest per
nomen Noldi

Possessor, dicitur deest per
nomen Noldi

ETORNA
Ex Officio Tunc
Iohannes Baptista
Noldi

880.4

x ref. 840.4

carets

3272

H. Roger
Booke

IOHANNES RAINOLD

DVS ACADEMICIS
OXONIENSIBVS

S. P. D.

R. M. B.
R. M. B.

ICTVS amo-
re tui, cognato
sanguine victus;
Nam et si non pos-
sum affirmare,
fratres, me ve-

stra causa facere quod ^{Virg.} Latinus ait se fecisse Turni, vincla omnia Aeneid.
rupi, Promissam eripui genero, lib. 12.
arma impia sumpsi: tamen qua
ratio movit Latinum ut Laviniā
suam, Aeneā promissam, Turno
destinaret, contra fas & equum, ea
me commovit ut has orationes, de-
stinatas tenebris, in lucē emitti. ē,
præter officij rationem forsitan, pro-
fecto præter instituti. Eodem enim
animo sum quo tum eram, quum in
præfatione Thesum mearum cau-
sam vobis reddidi, cur amicis rogā-

libris ut eas excudi atq; in publicū
evulgari paterer nō obsecundassem.
Verū cū frequens consulendi
fontes ipsos scriptorum et divinorū,
& humanorum, in controversiis fi-
dei tractandis necessitas occasionem
excitandi vestri ad studia linguarū
Hebrae, & Graecae, nuper mihi de-
derit; idq; non aures prae fluxisse
vestras, sed animis insedisse & in fi-
xum penetrasse esse pervellem; faci-
endum putavi, ut, licet iisdem mo-
nitis iterandis saepius inter praelegē-
dum molestius esse nollem, tamen a-
liquā renovarem desiderij mei sig-
nificationem, & cohortationis eius
memoriam vobis refricarem. Hoc
autem nulla via poteram facilius,
quā si, quales^b Cicero admoni-
tores misit ad Varronem, Aca-
demicarum questionum libros: ta-
les, tales nē utinam quidem; verū
tamen & tale esse potest quod vō est
simile, & simile ex parte quod in
vultu dissimile; tales igitur (ut par-

^a Ep. ad fa.
lib. 9, ep. 8.

vacuum magnis conferam) ad vo-
mitterem . Itaque has duas oratio-
nes, quæ cæteris minus invitæ lucem
conspicuumq; hominum latura mi-
hi videbantur, ex illis eximendas,
et in vestro nomine divulgandas cõ-
sui. Neq; in eo magis extimui ne
quisquam nostratiū vitio mihi ver-
teret quòd duas emissam solas è vi-
ginti quàm Paulus Minucius su-
orum popularium censuram est ve-
ritus, quòd e decem libris Antiqui-
tatum Romanarum, ^{unum tant} ^{Librum}
summodò prelo commisit. Etenim, de legibus
nec ille Hippolytus Cardinalis, ^{en} ^{Romanus}
ius id in gratiam fecit, suis carior,
quàm vos estis mihi: nec Angli mi-
nus candide studia suorum interpre-
tari & accipere solent, quàm Itali.
Genus fortasse dictionis meæ incur-
ret in maiorem reprehensionem: quò
è poëtis alijsq; scriptoribus tum mul-
ta decerpserim, è quibus tam pauca
orationibus suis intexuerint orato-
res Græci, Romaniq; principes elo-

quentia. Sed animadvertatur ve-
lim, auditores, quorum pro discrimi-
ne variari debet ratio dicendi, &
quidem in hoc ipso opportunè potest,
alius illis generis ac mihi contigisse.
Namq; in schola ad doctos et litera-
tos, ea ex historijs, fabulis, carmini-
buis, autorum dictis, apophibegma-
tis, similibusq; adhibenda, quæ ad
senatum aut populum non dicerent,
'Vives, peritissimus earum, quæ
tractavit artium magister, pruden-
ter observavit. Idq; Ciceronis a-
deo exemplo manifestum fiet, si,
quæ in foro dixit aut curia, cum
disputationibus quæ in Tuscula-
no habuit, comparemus. Quamquã
si plusculum aut affectui meo, aut
nostrorum studijs adolescentulorum
in eo indulserim, quàm aut Vives
præcepto de dicendi ratione, aut ex-
emplo Ciceronis in Tusculanis
probari possit: excusabitis, scio, qui
vester est in me amor; & illi, quæ se-
offerat in adolescente optat. An-

to.

De rat.
dicend. l. ca.
de decoro.

Cicero
ad lib.

tonius, ut aliquid sit quod amputet
sicut in vitibus sarmenta qua luxu-
riant, fecunditati adscribetis. Equi-
dem, eo ipso amore vestro fretus, fe-
ci etiam audacius quam ille, cuius
exemplum in admonitoribus misse-
dis sum sequutus. Nam^e Cicero
suis libris se mandasse dicit, ut Var-
ronem rogarent munus quod ostē-
derat, non ut flagitarent. Ego verò
meis orationibus praecepi, ut vos nō
flagitent solum quod interpretatum
cupio, sed etiam per omnes sanctita-
tes obsecrent, instent, urgeant, ne
denegetis. In quo si voluntas propen-
sioq; vestra, quos Deus facultatibus
omnibus instruxit, importunitatis
meae manus dederit: audeo polliceri
futurum ut maiorem è Graecis lite-
ris voluptatem ac utilitatem per-
cipiatis, quam^f Cato, qui senex eas
didicit, & cum^g Hieronymo, post
multo leviorē laborem in Hebra-
is quam ei exantlare necesse fuit,
dicatis, Gratias ago Domino

^e Epist. ad
fam. lib. 9.
epist. 8.

^f Cicero de
senect.

^g Epist. 4
ad Rust.
mon.

quod de amaro semine literarū
dulces fructus carpo. *Valete.*
à Colleg. Corp. Christ. *Februar. 2.*

ORATIO DVO. DECIMA.

P A M I N O N
D A M T H E B A
N V M, qui Leuc-
trica victoria
nobilicauit pa-
triam, & Graciã

dominatu *Lacedamoniorum* libe-
ravit, tristem sollicitumq; circu-
miuisse urbem refert *Plutar-*
chus; quum civitas festum diem
agens comestationibus & vo-
luptatibus indulgeret. Præclarū
verò factum, & prudente viro
ac temperante dignum: quod
declarat illum aded constanti
& confirmato animo virtutis
viam ingressum esse, vt adduci
non posset quin eandem perge-
ret, quamvis sine comite: inmodò
tanto magis ab illecebris libidi-
num sibi temperaret, quanto &
impunius, ita res duæ, quæ stu-

In apoph-
thegm. reg.
& imperas

dium continentie restinguunt
 in alijs, in illo accendebant; mul-
 tudo peccantium, & licentia
 peccandi. Vellem hoc nobis, au-
 ditores ornatissimi, in rerum nō
 dissimili statu eveniret: ut, quo
 pluriū animos contagio nequi-
 tiæ & optimarum artium neg-
 lectus infecit; eò vehementius
 ipsi virtutis atq; doctrine tūm si-
 mus studiosi, tūm semper esse
 contendamus. Nec verò nos of-
 ficio perfunctos arbitremur, si e-
 arum alteram sequamur sine al-
 tera, ne si assequamur quidem:
 cū virtus sine doctrina, etsi le-
 tos ferat fructus vberesque, mi-
 nus tamen amplos quā arbo-
 res in hoc horto satē fere debēt;
 doctrina sine virtute similis sic
 * cantharidum quibus ademtæ
 alæ, corporum aspectu non ine-
 ligantium, sed letalium percep-
 tu, & succi venenati. In ° histo-
 riæ Romanæ monumentis pro-
 di-

° Plin. hist.
 na. l. i. c.

35. & l. 29.
 c. 4.

° Velleius
 Patere. l. 2.

ditur, Caium Curionem qui tribu-
 nus plebis flammam civilis belli
 inter Cesarem & Pompeium ex-
 citavit, fuisse hominem ingeniosissi-
 me nequam, & facundum malo pub-
 lico. Ingeniosissimū, sed nequam;
facundum, sed malo publico. Quā-
 to meliorem civem Curionem
 habuisset patria, tardissimum,
 quā ingeniosissimum, modò
 minus nequam; indisertum quā
 facundum, modò bono publico.
 Quare non solum inscitiam &
 ignorantiam, sed etiam militiā
 & improbitatē ē nostris animis
 exterminemus: ut tales evada-
 mus, qualis à Catone definitus
 est orator, vir bonus, dicēdi peritus,
 & quidem antè bonus, quā di-
 cēdi peritus, quia maior cura vir-
 tutis quā doctrinæ suspicien-
 da est. Sed Epaminondas rogatus
 ab amico quid ita solus tristis cir-
 cumiret urbem: ut vobis, inquit,
omnibus inebriari & otiosi liceat.

* Fab
 orat.
 cap. I

Noster autem labor & sollicitudo id agat & contendat, ut cunctis potius sobrijs industrijsque esse libeat. Suas enim quisque Thebas, suam urbem, quam ab inimicis tueri debeat, habet intus: ne existimemus eam alienis cuiusquam excubijs ab insidijs hostiū securam esse posse. Quare non est satis paucos esse probos atque studiosos, ut multis pravitate & desidiā sectari vacet. Optandum, initendum, ut omnes in eodem curriculo virtutis industriæque sudēt, ne multorum languor, ceterorum studia debilitet, ac infringat. Quāquam si multis inertiam & nequitiam colere libido est: eo magis probos atque studiosos esse paucos opus est: Nihil difficile amoris & diligentiae: magnum tamen opus omnino & arduum ad quod vos horror, auditores. Quotus enim quisque similis est
le

se potest *Epaminonda*, qui malie
 solus sapere, quam cum multis
 insanire; militiam sub dio medi-
 tari asperam, quam delicijs Ve-
 neris domi oblectari? Atque v-
tinam hoc contingeret inter so-
los Thebanos; quorum stupiditas
ingenij Baotici proverbio cele-
 brata est. Sed apud *Athensenses*,
 homines acutissimos, in artium
 officina, quæ leges, humanitatē,
 eloquentiam excoluit, idem cō-
 tigisse, magis admirandum an
 dolendum sit nescio, sed conti-
 gisse^d legimus. Nam cum oracu-
 lo editum accipissent, vnum es-
 se virum in ciuitate qui cuncto-
 rum sententias improbaret, po-
 pulusq; Stomochans quæreret
 quisnam esset; *Phocion* se illum ef-
 se est professus; soli enim sibi nihil
 placere eorum, quæ vulgus faceret
 aut diceret. Erat ille vulgus, quā
 rerum licentia, quā lascivia mo-
 rum, concilia quærens blanda,

^d Plutarchi
 apophthegmata
 regum et imperatorum

respuens salutaria, variorum scelerū maculis notatissimus: quo minus mirum videri debet, si *Phocioni*, viro bono, neque dicta eius placerent, neq; facta. Verū, tamen quā crebri fuere semper *Athenienses*? Quā rari *Phociones*? Vbique sunt *Thebani*: sed estne vsquam *Epaminondas*? Omne tempus feret *Clodios*, *Catones*

Epist. 98. non omne feret, ait *Seneca*. Atque

Juvenal. Satyr. 14. ut censorius *Philosophus*, sic poëta, castigans facinora flagitiaque sui temporis:

--- *Catilinam*, inquit,

Quocunq; in populo videas, quocunq; sub axe:

Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus vsquam.

Cuius quasi morbi dum causas exquiro, quò ad medicinam ei faciendā accedam exploratiūs, date quaeso veniam, vobis non inutilem, mihi non ingratam, insistendi paululum, remque ipsā

altius ab initijs repetendi. Quā
enim inchoavi dissertationem
de forma disputandi, tribus illis
verbis, *Peritè, Modestè, Sincerè*,
proposita: eam, etiamsi liceret a-
lioqui, tamen nunc pertexere
parum esset commodum: præ-
sertim cum vestræ disputatio-
nes frigore magis quàm fervore
peccent, neque tam frænis quàm
stimulis & calcaribus egeat vi-
deantur. *Seneca* ad *Neronē* scrip-
sit de clementia: verum ad *Ne-
ronem*, Principem crudelem. *Ci-
cero* ad fratrem de moderatione,
ad fratrem scilicet, hominem i-
racundum. Apud hunc si *Cicero*
vituperasset lentitudinem, a-
pud illum *Seneca* severitatē lau-
dasset: non aquam ad mitigan-
das, sed oleum ad augendas flā-
mas, affudissent. Quocirca ut i-
dem *Cicero* provinciam, quam
Proconsul administravit, ene-
tam propemodū fame, & ex-
haus-

*Epist. ad
Att. lib. 6.
ep. 1.*

haustam, recreavit, ac restituit:
ita petam potius à nostris Pro-
consulibus, quibus disputandi
provincia procuranda est, ut lā-
guescētem eam foueant, quā
ipse mittam sanguinem corpo-
ris semivivi; *Ephorum* q; tractē
tāquam *Theopompum*; & adhor-
ter ne nimium, quum offenda-
tur quia parum; id est, à pertina-
cia eos deterream, in quibus a-
crimoniam industriamq; desi-
dero. Neque tamē negārim ef-
fe posse præfractos, qui sint in-
diligentes: uti peruersissimi ferē
solent esse qui non sunt peritis-
simi. Cæterum in præsentī, si
quid ego iudico, ea est corporis
nostri valetudo, ut humores qui
restinguunt virtutis studium ac
doctrinæ, quā qui disputandi
ardorem refrigerant, expurgare
præstet. Hoc igitur, quod differ-
ri potest commodius, opportu-
niori tempore reservemus. Il-
lud,

lud, quod maturius curationem postulat, quibus causis emergat quibus egeat remedijs, modò videamus. De quo antequam dicere exordiar, facit, me àne dicam infelicitas, an iniquitas aliorum, ut quia nonnullorum animos intelligo exulceratos esse quibusdà à me prius ex hoc loco dictis, quamvis & aliorum & aliter acceptis ac ego voluerim: rogandi mihi sitis, ne deinceps talibus suspicionibus & calumnijs aditum patefieri apud vos sinatis. *Nihil esse quin malè narrando possit depravari*, vetus est verbum: &, quanquam apud

^a Comicū in factō minus recto, ^b Teren. in Phorm. tamen de rectè factis verè usurpatum. Illud de rectè dictis minus forsan vetus est, sed nō minus verum, *nihil esse, quin male in-*

terpretanda possit depravari. Nam ^c Cicero de nat. Deor. lib. 3.º quid tandem aliud commovit

^d Aristonem, ut diceret, nocere audire

*dientibus philosophis ijs, qui benè di-
ctā male interpretarentur? Quam-
obrem quo maiore cupiditate
flagro vestros conatus in opti-
marum artium studijs promoven-
dis eo vehementius etiam atque
etiam à vobis peto ac quaeso, ne
meorum dictorum sitis ingeni-
osi nimium interpretes: & in res
erectam, in homines emitti ora-
tionem suspicemini. Per acerbū
enim mihi sanè accidit, quod vi-
deo nocere, dum perperam ac-
cipiuntur, utinā ea sola quæ hoc
dicuntur loco: usque adeo, ut
consilia pro convitijs habeantur,
& pharmaca metuantur in-
star venenorum, manusque me-
dicorum ut hostium reformidē-
tur: maiore dolore nostro, ve-
stro incommodo non minore.
Profecto, non id meā culpā cō-
tingit, quòd, quæ ad omnium v-
tilitatem loquor, accipiuntur ad
certorum contumeliam: quasi
non*

non exhorter, sed insecter; non
 vt benevolus, sed inimicus; non
 auditores, sed aduersarios; at-
 que adeò accusem, vt *Verrem*.
Marcus Cicero; non admoneam,
 vt *Quintus* fratrem. In quo ta-
 met si reprehendit iracundiam,
 & acerbitem: tamen, nec vt
 offenderet reprehendit, sed vt
 sanaret; nec frater id attribuit
 odio, sed amori. Et ego si quid,
 fratres, in vobis requiro, id, vt
 corrigimini, non vt vexemini,
 facio: nec obijci cuiquam à quo.
 quam odiosè, sed à cunctis acci-
 pi fraternè oportuit monitiones
 meas.

*Ep. ad Q.
 Fratem
 Lib. 1. ep. 1*

Quare ne tales maculae & la-
 bes posthac aspergantur ei can-
 dori, quem debetis quidē prae-
 stare cunctis, sed illis maximè, à
 quibus informamini: iterum at-
 que iterum, si patiamini, rogo,
 vt æquis & animis & auribus
 adsitis: nec, quod *Theodorus* o-
 lim

lim querebatur, sententias sinistra
accipiatis manu, quas ego
dextra porrigo. Nihil iradetur,
quod non ad persequenda vir-
tutis & doctrinae studia perti-
neat: quod non & mihi dictu,
& vobis auditu, & omnibus ob-
servatu commodissimum sit fu-
turum. Tria sunt ergo, quibus,
 ne constanter pergamus in offi-
 cio, mihi potissimum videmur
 distineri. Nam, qua ingenij pro-
 cliuitate ferimur à labore ad li-
 bidinem, commouemur facile
 hominum exemplis; si non ex-
 emplis, at concilijs; si non conci-
 lijs, at iniurijs, contumelijs, vex-
 ationibus, quibus quasi vepri-
 bus ^{augusta via est obsepta,} sed
 his omnibus commouemur, vt
 multorum similes malimus esse
 quàm bonorum, & viam spaci-
olam quàm angustum ingredi.
 Movent igitur exempla, consi-
 lia, malcficia, Exempla fle etunt;
 con-

* Litera P.
 shagoræ.

consilia ducunt; maleficia p̄nē
trahunt. Exempla, consuetudi-
ne; consilia, rationibus; maleficia
sensu dolorum, adorivntur. Ex-
empla, multorum autoritas &
vsus; consilia, blanditiæ familia-
rium & amor; maleficia, terror
acerbitasque ærumnarum, ad
ea expugnanda quæ oppugnāt,
armat, Quibus vniversis si for-
titer resisterimus, vt nec imite-
mur peccata multitudinis; nec
familiarium sermonibus auscul-
temus; nec aduersariorum pre-
mentium, vexantium, illudenti-
um frangamur factis, consequ-
mur; iuvante Deo, vt optatam
cursu contingamus metam, vir-
utisque & doctrinæ compotes
evadamus. Ac exēpla quidē vt à
primo ordiar, eo maius studijs
impedimētū afferūt, quòd incur-
rant nobis in sēsus turmatim, &
multitudine pugnēt. Vsq; eò, vt
quēadmodū qui cymbā aduerso
flami,

raîne difficulter remis propellūe
 si remittant brachia, rapiuntur
 statim in præceps pronò amne:
 ita, nisi magno conatu & nisi
 contraviolentum cupiditatum
 æstum luctemur assiduè, turbæ
 ceu torrentis impetu auferamur.

Nam quod proverbio Græcis
 est iactatum, *‘ unus vir, nullus*
vir, id ad paucos etiam propin-
 quitatis iure extēdere solemus,
 eosque ut *Megareses* nullo
 numero ducere: contra, de mul-
 tis honorificentius sentire, reve-
 reri, præeuntes sequi. Multos
 autē malos esse, paucos bonos
 adeò manifestum semper iudi-
 catum est, ut ipsa vocabula *mul-*
torum pro malis, *paucorum* pro
 bonis, apud antiquos usitata
 fuerint. Ità cū multis multum
 tribuamus, ijque sint mali, & mali
 mala faciant, nec solū mala
 sed & malè, fit ut eorum exem-
 plis retardentur non paucorum

*‘ Hic ayd
 idis ayd*

*Accium,
 Lucilium,
 Liceronem,
 Afranium,
 Nō Marc.
 de propter.
 form.*

stus

audia, & impediuntur. Quapropter si quis illud à me sciscitetur, quod *M. Tullius à Caleno*, ^{Phil. 10.}

Quis est iste sensus tuus, quæ cogitatio, Brutus ut non probes, Antonios probes? non dicam id propterea facere *Caïenos*, quòd *Antonij* obsideant, obsideantur *Bruti*, quanquam id quoque magnū est: sed quod plurimi sint *Antonij*, *Bruti* paucissimi, *Antonij* verò voluptatem colant, *Bruti* virtutem. Iam, ut illud *Platonis* in mentem revocemus, Nunquid ego tale? ne in republica *Romana* curiosi, in nostra negligentes fuisse videamur: nō permittit spero vester *Brutorum* amor & approbatio, ut illam *M. Tullij* querimoniam renouem: *Quis est iste sensus vester, quæ cogitatio, Brutus ut non probes, Antonios probes?* Iamen ut ^m *Latinae* princeps eloquentiæ narrat mirabundus, quàm multi munus essent profel-

^m *Cic. de clar. orat.*

fessi oratorum, quàm pauci dignitati monitis respondissent: ita mihi videor iure posse conqueri, multos profiteri disciplinarum studia, paucos re ipsa quod profitentur exequi. Omnino ad Academiam, tanquam ad mercatum literarum confluiamus. Ut autem ex illis, qui ad mercatus nundinasque veniunt, quidam emunt, quidam vendunt, quidam spectant otiosi, quidam in cauponis sedent potantes, quidam occupantur in foro aleatorio, gladiatorio, saltatorio; non omnes revertuntur domum ditiores, tenuiores multi: similiter nostrum, qui huc aggregamur, quidam discunt, quidam docent, quidam desides obambulant, quidam ventrem magis curant quàm mentem, quidam inhonestis ludis sua prodigunt; immò & arena; non omnes virtutum & doctrinarum opibus ornatio-

res abeunt. Magna fuit olim au-
 toritas *Athenarum* magnæ & in-
 dolis, & *Ipei*, *Cicero* filius, quum
 illuc mitteretur. At dum in iu-
 cundis ibi convictoribus delec-
 tatur nimium, & immoderatos
 in epulis sumptus facit, utiturq;
 consuetudine *Gorgia* cuiusdam,
 hominis, non tam utilis in de-
 clamatione, quod obtendit. ip-
 se; quàm in utilis luxu & compo-
 sitionibus, ut *Pater* indicavit:
 nec erndunt *Ciceronem* *Athe-*
na, sed corrumpunt; nec *Cicero*
Athenas exornat, sed dedeco-
 rat. Frustra ad urbem *Athena-*
rum itur: frustra *Cratippus* præ-
 ceptor adhibetur. Plus obest
Gorgias, quàm *Cratippus* prodest:
 nec tam *Athene* iuvant, quàm
 nocent voluptates. Quanquam
 beata existimari potest condi-
 tio *Ciceronis*: cui etiam si adfuit
 corruptor, et ne corrector quide
 defuit. Nam & præceptoris, &

Cic. epist.

ad fam lib.

16. ep. 21.

Plutarch.

in vita Cic.

tris opem sensit. Quòd utinam
 nostri *Cicerones*, adolefcentuli
 insignis indolis & spei quum ac-
 cedunt ad Academiam, à *Gorgijs*
 solùm, non item *Tullys*, & *Cra-*
sippiis; id est, à sodalibus, non pa-
 rentibus, & magistris, corrup-
 perentur. Verùm enim verò, ut
 ille in *Catilinam*: *Non deest rei-*
publica consiliũ, non autoritas bu-
 ius ordinis; nos, nos, dico aperte, *Con-*
sules desumus; ita, (si liceat, quod
 res est, loqui,) non deest Aca-
 demia flos ingenuæ iuventutis,
 non facultates necessariae; nos,
 nos, dico aperte, qui præsumus,
 desumus. Nos, qui parentes de-
 buimus esse animorum, qui mo-
 rum censores, qui magistri vitæ;
 nos, qui præluere cæteris ex-
 emplo, pietatis in moribus, in li-
 ceris industriæ; nos, quorum mu-
 nusest culturâ corrigere plan-
 tas tenellas, non depravatiores
 facere licentiâ: nos, nos, dico a-
 per-

Cic. in
 Cas. orat. 1

Negl. in
 Cas. orat. 1

pertè, Consules desumns. Neq; tantum desumus omittendo curam, quam adhibere decuit; sed etiam, quæ facere non decuit, committendo: quippe quorum illi sint imitatores, v. popululusolet esse principum: vnde fit, ve vitia in eos transfundamus quæ ipsi concipimus & corrumpamus corrupti, nec minus exemplo quàm peccato noceamus. Verissimè enim dictum est illud, quod ⁹ is, quem censorium poetam nominavi, in opere, laudando cum exceptione, laudando tamen cecinit:

Corrumpunt vitiorum exempla domestica.

Et verò corrumpunt, cuiusmodi hominum eius in qua degimus domus sint exempla. Quid enim vnquam fuit C. Verre nequius? Quid despectius esse debuit? Et tamen eius filius in patris disciplina ita educatus,

Cic. in.
Ver. lib. 3.

ut nihil ipsum unquam agere videret, quod laudabiliter imitari posset, et vasis alter Verres: Verri, naturâ filius, consuetudine discipulus, voluntate similis. Corumpunt igitur exempla domestica quorumcunque, qualiumcunque, etsi improbitate pares sint Verri; quâto magis eorum, qui principem locum obtinent? Ut ibidem observatur. *Velocius & citius nos Corruptum vitiorum exempla domestica, magnis Quum subeunt animos auctoribus.* Satis habet Thraso, si Pyrrhus steterit post principia, si Hercules fornicie Omphale. Rectè, an secus: non laborat. Fecerunt Hercules Pyrrhus. Satis ad flagitium Philolachetis excusandum esse putat Tranio, si possit percontari:

Terent.
Lunuc.

Plaut.
Mostellar.

Nunquid aliud fecit nisi quod faciunt summis nati generibus? E fabulis ista sumis, inquires. Sapè sed quibus similitudo veritatis effin-

effingitur. An verò non in his-
 torijs, *Antonius Cleopatra* fugiē-
 tis auctoritatem, quàm militum
 pugnantium fortitudinem se-
 qui maluit? Non *Pompeius Sylla-*
turiens, ut loquitur Orator, il- ^{"Cic.ad}
 lud in ore frequenter habuit: *Syl* ^{Am.lib.9}
la potuit: ego non potero? Non indi- ^{ep.12}
 es circumsonant aures nostræ
 eorum vocibus, qui cupiditate
 similis licentiæ similia exempla
 laudent? *Sisus* aulus est: ego nō
 audebo? *Cleopatra* fugit: ego per-
 sistam? *Servius Hercules*: ego
 dedignabor? A nobilissimis fac-
 tum est: nobis non licebit? Neq;
 tamen hæc eò dico, tanquā om-
 nes arbitrer magnis exemplis ad
 scelera moveri. Quod & abest,
 & absit oro. Sed resistunt pau-
 cissimi.

Vnus, & alter,

Forſitan hæc ſpernant iuvines:

*Qui tandē? Quibus arte benigna,
 Et meliore luto finxis præcordia*

Titan.

B 3

Ad

*boni hanc
bona
exempla* Ad meliorem frugem è pessimis exemplis emerfit *Themistocles*, emerfit *Scipio*. Sed nō omnes esse possūt *Scipiones*, & *Themistocles*. Certè quales *Tunimi* viri civitatis plerūq; extiterūt, talem civitatem esse consuevisse, notatum est à prudentibus, & experientia comprobavit. Licet igitur vnus, & alter, hæc spernant:

*Xen. lib. 8
Cyp. mas
Plat. de
rep. lib. 4.
Cic. de leg.
lib. 3.*

Ac reliquos fugienda patrum vestigia ducunt, Et monstrata diu veteris trahit orbita culpe. Sit *Phocion* integerrimus apud *Athenienses*, at, *Phocionis* cives, quamquam quid ciues dico? *Phociōnis* liberiterunt nequissimi. Quinimò habent *Phociones* quoque ipsi quod sibi caveant: ne crebro malorum quibuscum versantur commercio labem contrahant, & coinquinentur, Nā, ut addit ille,

dociles imitandis

Tur.

Turpibus ac pravis omnes sumus.
 Si doctores nanciscamur, sumus
 omnes dociles. Etiam qui bene
 affecti, qui sobrii, qui diligentes
 & modesti.

dociles imitandis

Turpibus ac pravis sunt omnes.
 Nemo lux nimium virtuti con-
 fidat; labuntur optimi: nemo in- 7 Epist. 7
 genio; falluntur sagacissimi. Cre-
 datur Seneca potius, qui gravi-
 ter, uti solet, differens de fugien-
 do Romanae turbae consortio, So-
 crati, inquit, Catoni & Lelio excu-
 tere mentem suam dissimilis multi-
 tudo potuisset: adeo nemo nostrum qui
 maxime concinnamus ingenium, fer-
 re impetum vitiorum tam magno co-
 mitatu venientium potest. Unum
 exemplum, aut luxuria, aut avari-
 tia, multum malefacit. Convictor
 delicatus paulatim enervat et emola-
 lit. Vicinus dives cupiditate irritat.
 Nil igneus, comes quamvis candido
 & simplici rubiginem suam affricuit.

Quid tu accidere his moribus credis, in quos publicè factus est impetitus? Necessè est aut inimicis aut oderis. Virumq; autem devitandum est, ne vel similis malis fias, quia multi sunt, vel inimicus multis, quia diffimiles sunt. Sed ego vos hortabor, paulò secus ac Seneca, iuvenes politissimi, ut, si vitare non possitis alterum, quin inimici vobis sint multi, quia diffimiles: tamen vitare studeatis alterum, ne malis efficiamini similes, quia multi sunt. Quod e-

Pro Mur.

nim M.² Tullius dixit de Asia, id de Asiaticis aptè dici potest: non malos nūquam vidisse, sed inter malos continenter vixisse laudandū est. Proinde, ut cōcludam quod

L. sed licet

de offic.

ref.

ca. 1. de

pop. m.

ad. 1. 1.

de exemplis censeo, si aureum est illud^a iuris civilis axiōma, nō tam spectandum esse quid Romæ factum sit, quàm quid fieri debeat, et Pythagorico symbolo monemur, ne per viam populo tritam inceda-

mus, immò nullà magis vià irrepe-
 re vitia, quàm publicà, rectè scrip-
 sit^o Plinius: si expendendæ po-
 tius quàm numerandæ sunt sen-
 tentiæ, consuetudinisq; regula
 est *Lesbia*, & legibus vivendum
 deniq; non exemplis, sequamur
leges, non exempla, nisi legibus
exempla cōsonet; neq; id quod
 plurimi probant, sed quod op-
 timi, atq; adeò quod probandū
 est, amplectamur; ne effœmine-
 mur *Persarum* mollitia, vt *Alex-*
ander magnus; opibusq; *Asia*
 corrumpamus *Spartā*, instar *Ly-*
sandri; & orientis vitia in *Græciā*
 cum *Macedonibus*, cum *Romanis*
 in *Italiam* & occidentem impor-
 temus.

Nocent igitur exempla, sed
 exempla non sola nocent. Ca-
 vendum est nobis etiam à con-
 silijs: & quidem multo fortasse
 magis. Nam exempla mala be-
 ne animatis adhibere possunt

Roger Norton Books aman
 Roger Norton Books

^b Hist. nat.
 lib. 36. c. 2.

calcar ad virtutem; quemadmodum iuxta flores fragrantissimos, si quid acrius seratur, ut cape aut allium, ad creandam in illis odoris suavitatem conferre perhibetur. Verum consilia, quoniam ab amicis dari consuevere, itaque se insinuant opinione boni: difficile factu est ut non enervent, labefaciantque optimè cogitata, & industrios homines ab instituto depellant. Præsertim cum amicos, & familiares, qui suadent, consuluntque, non modo bonos esse persuasum habeamus, quippe: nostri similes, qui tales nos præsumimus, ut quisque sibi est *Suffenus*: sed etiam, propter amorem quo nos complectuntur, nihil nisi bonum, cum dignitate nostra aut commode coniunctum vel exoptaturos, vel conaturos persuadere. Ut hinc ea sæpe sit opus cautione, quam *Lucilio* suo dat in præceptis: *Sene-*

ea: Surdum te amantissimis presta,
bono animo malè precatur. Non
 omnes sunt ea cōstantia qua So-
 crates, vt Critonem audiant malè
 consulentem, & ei refragentur:
 complures Alcibiadis sunt simi-
 liores, qui malum consilium cu-
 pidè accipiant, &, vbi accepe-
 rint, cupidius exequantur. Quin
 & sunt nonnulli firmiores Al-
cibiade, pervicaces in bono, vbi
 soli secum ipsi deliberant: qui
 tamen, suavoribus ad malum in-
 stigantibus, labascāt vno verbo,
 victi quā cito, & consilijs ve-
 cantibus Sirenū capiantur. Re-
 gina Dido, apud ¹ Virgilium, quū
 primū vulnus Venus aleret, &
 cæco caperetur igne: admiranda
 ac plusquā muliebri constātia
 obfirmavit animū in eo quod
 susceperat castitatis studio. Sen-
 sit quidem æstum amoris, vt foe-
 mina:

Agnosco veteris vestigia flammæ.

As

*At eum continuo repressit, ut
pudica.*

*Sed mihi vel tellus optem prius ima
dehiscat,*

*Vel pater omnipotens adigat me
fulmine ad umbras:*

*Pallentes umbras Erebi, noctemq;
profundam:*

Quanta fortitudine (nam in his
quoque virtuti ei locus est,) quā
certo animo perseverādi? Quor-
um enim pertinet tam ardens
execratio? tellus prius ima dehis-
cat: adigat me fulmine ad umbras.
Non ut flagrantissimum tuen-
dæ pudicitie studium ostendat?
Nam exitio seipsam devover,
*Ante pudor quàm te violē, aut tua
iura resoluam.*

*Quid potuit castius Lueretia?
Mauult se mortuam, & quidem
mortis genere longè teterrimo,
vel absorptam terra, vel cōsum-
tam fulmine: quàm aliqua casti-
monie labe inferatur. Sed ista
sunt*

sunt quę *Did* secum constituit.
 Accedit *Anna*, soror germana,
 quę subministrando fomite a-
 mori ipsam de propositi dimo-
 veat firmitate, vt incendium ē
 scintilla Cupidinis exciterur. Ac
 operę precium est notare, quo
 sermonis artificio suum virus in-
 stillans tanquam in sensus influ-
 at sororis. Quid igitur *Anna* re-
 fert?

Anna refert. O *Luce* magis di-
 lecta sorori: Oblanditias pestilen-
 tes! *Luce* magis dilectam appet-
 lat, cui lucem pudicitię cona-
 tur eripere. *Philistę*, latrones. *E-*
gyptij, dicuntur amplecti vt strā-
 gulent. Ergo non immeritō cō-
 paravit * quidā orationem blandā
 laqueo mellis delectanti, vt mellis
 to, sed, vt laqueo, suffocanti. O
 peste magis fugienda sorori: nō
 tam amabilia sunt verba quibus
 suades, quā id abominandum
 quod persuadere studeas.

* Diog.
 erit. in vi
 Diog.

Sei

*Solanè perpetuà mœrens carpère
inuentâ?*

Viderisne quàm peritæ sint
artifices improbæ consultrices?
Singulæ voces, singulæ rationes.
*Sola, mœrens, carpère, inuentâ, per-
petuâ? Quid? Sola? Quasi nulla esse*
posset beata solitudo, ut loque-
batur Hortensius. Quum Dido
tamen contrâ, quàm diu sola, tã-
tisper optimæ esse mala cœpit,
quum desijt esse sola. Non vis e-
am solam esse, modò bonam?
Mavis malam, minus solam? So-
lam, pudicam vivere, quæ putas
miserum, lugebis serò misera,
quum solam, impudicam, extin-
ctam conspexeris. Si Clodius so-
lus in operto Bonæ Deæ, ut ad-
mittat flagitium: cur non Me-
sellus, ut colat iustitiam, solus, in
exilium; Cato solus in carcerem?
Vsq; ad eone, solum esse, diru-
et? Illa verò ex intima subilita-
te, de prompta, quòd adijcit Di-

do-

*Clc. in
Hortensio.*

donem, primùm, non pudicam,
sed *mœrentem*; quasi casti mœsti
sint, libidinosi tantùm læti; fu-
nesta læticia, rident & ringuntur:
deinde, nō vivere sed *carpi*; qua-
si boni, qui soli vigent, soli con-
tabescant, carpantur cū sem-
per vireant; mali sibi scelerum
consci carpuntur: porrò, nō vi-
ta sed *iuventa*, quæ pars ætatis
sua natura propensior ad vitium,
si præceps impellatur flagitiorū
æstui cū facilius capit, tūc,
ætatis sperans veniam, fovet li-
berius: postremò, non brevi sed
perpetuā, quasi complecteretur
æternitatem propè temporis,
cū nihil ea sit fugacius, ut scita
similitudine dicatur *flor ætatis*,
quòd exiguo temporis momē-
to efflorescat, confestimq; mar-
ceat, concidat, exareat. Et tamē
audet *Anna* soror, soror *Anna*,
quasi firmissimis rationibus rem-
confecisset, virgere percontādo

*Sol'ane perpetuâ mœrens carpere
inventâ?*

*Nec dulces vatos, Veneris nec præ-
mia r'oris?*

Etenim, ut *Dido* postea suū cri-
men coniugij nomine prætexit:
ita hoc loco id ipsum à sorore ei
liberorum nomine commenda-
tur. Iique *dulces* appellantur: ac
iure; sunt enim. Sed amara dul-
citus, quæ per scelus acquiri-
tur, *Pius alcës quàm mellis habet.*
Pollicetur *Anna* dulces, expe-
rietur amaros *Dido*: dulces sen-
su, amaros exitu. Omnes qua-
drupedes odore pantherarum,
ferarum immanium, feruntur
admodum delectari: sed abster-
geri torvitate capitis. Ideò pan-
theræ, caput occultantes, quum
prædam venari volunt, affectas
odoris suavitate bestias, ubi pro-
pius accesserint, corripunt, &
mactant. Patroni voluptatū, ut
prædentur homines, pantheras

im-

Plin. hist.
nat. l. 8. c. 17

imitantur. Abscondunt quod torum est, quod terret omnes, in voluptatū lenocinijs; turpitudinem; comitem; carnificē, cōscientiam; pœnitentiam, quandoque seram, atque pœnā vindicem. O. tendunt, quod suave est, quod delectat, dulcedinem gaudij, speciem lætitiæ, præmia Veneris: quibus allectos, instar bestiarum, imperitos homines invadunt & dilaniant.

Vocent, si velint, præmia, dū adiūgant Veneris: id est præmia, perniciēs; præmia, pestes Didonis: nam eiusmodi sunt Veneris impudicæ præmia. Sed quorsū hæc tā multa de Didone & Anna? Quò nempe videatis quā acutis rationibus, impurisq̃ue cōsilijs, ut olim, ita semper, flexibiles & teneri infirmorum animi ad mala sollicitentur. Quid enim? An putatis deesse nostris temporibus, qui industriā mor-

sti.

- stitię nomine traducant, pietatē morosificatis? qui, vt *Anna Didonem*, sic ipsi quem habent carū, si studiosum viderint, aggrediātur eodem modo:

*O luce magis dilecte sodali,
Solius perpetuā mœrens carpere in-
ventā?*

*Nec dulcem luxum, Veneris nec
præmia nôris?*

Verūm *Anna*, quod suaserit,
persuaserit *Didoni*. Quid enim est
negotij impellere præcipitantē,
& ruentem posternere?

*His dictis incensum animum inflā-
mavit amore,*

*Spemq; dedit dubia menti, soluitq;
pudorem.*

Atqui si quis nostrū in idem
instigetur à sorore, a fratre, à cu-
iusmodicunque, seu pellicatore,
seu pellice, qualis *Anna*: sequa-
tur, non ea *Didonem* quæ nunc
est, sed quæ fuit prius; & animo
constanti secum ipse statuatur,

Sed.

*Sed mihi vel tellus optem prius ima
dehiscat,*

*Vel pater omnipotens adigat me ful-
mine ad umbras,*

*Pallentes umbras Erebi noctem-
que profundam,*

*Antè Deus quàm te spernam, aut
tuaiura relinquam.*

Quam ad fortitudinē ne de-
stituti exemplo videamini, etsi
difficilius est reperire qui resi-
stant quàm qui cedant: sed ta-
men opponatis *Didoni*, quę ces-
sit; *Hippolitum*, qui restitit impu-
ris consilijs, Cuius constantia Senece. im.
Hippolit.
nobis tanto magis videtur imi-
tanda, quanto acrioribus pluri-
busq; machinis, ætate adoles-
cens, genere nobilis, conditione
regis filius, attentatus est. Nam
quum *Phædra* nutrix, cum a-
lumnæ suæ conciliare cupiens, à
qua perditè amabatur, rogasset
ut faveret, ac beatis mitior rebus
veniret.

Namq;

Namq; anxiam me (inquit) cura
solicitat tui,
Quid te ipse pœnis gravibus in-
festus gravas.

Parumne suaviter exorsa est,
suam in ipsum benevolentiam
commemorans? Quanquam id
quidem sine culpa potuit, nisi al-
liud egisset, aliud simulasset. Sed
ipsius cura se moveri fingit, quū
moveatur *Phadra*: cuius, ex *Hip-
polyti* incommodo, captat com-
modum; si tamen commodum
dicendum est, quod ei fuit exi-
tio. Verūm, ad aucupandū *Hip-
polyti* favorem, hac arte se insi-
nuat: more hominū, qui, suę cau-
sæ quū serviunt, tum maximè a-
lienæ studiū præ se ferunt. Quā
autem est semper nequitia sui
similis? Vt *Anna*, ita nutrix, &
exorditur, & exequitur illa, mœ-
rentem carpi *Didonem*; ista, pœnis
gravibus *Hippolytū* gravari. Vir-
tutis militaris exercitationes, ap-
pel-

bellat pœnas. Erras nutrix. Labo-
res virtutis, voluptates sunt, nō
pœnæ Hippolytis. Vt Vitiositati
Herculem^b Xenophontium ab in-
ingredienda via virtutis hoc ar-
gumento dehortanti, à Virtute
responsum est & demonstratū,
opera, præclara laboriosa quidē
esse, verū multis magnisq; vo-
luptatibus cōdita. Sed animad-
vertamus, quid hortetur nutrix,
& quibus ratiunculis.

^b De diff. &
fact. Soc. l. 2.

*Mentem relaxa; motibus festis
facem*

*Astolle; curas Bacchus exoneret
graves.*

Ætate fructuere: mobili cursu fugit.

Matronam sobriam pio iuve-
ni præcipientem, an impurā le-
nam scortatori, audimus? Anno-
rum memor, mentem relaxa. Qua-
si conveniret libido teneris an-
nis, labor non conveniret. Po-
tius, annorum memor, conten-
de mentē. Nec verò ætate prop-
terea

tereà fruendum puta, quia fugit:
 immò tanto minus puta fruē-
 dū. Fruantur opibus divites. qui-
bus est satis superq; vel ad flux-
um: inopes, quibus ad victū &
vestitum vix satis est, utantur.
 Omnes etatis, temporis, sumus
inopes: utamur, non fruamur.
 Nutricis frui, est abviti. Sed intel-
 lexit poëta prudens, etatem ip-
sam adolescentinam, ni præmu-
niatur antidoto sapientiæ, non
exiguam esse peccandi illece-
bram. Idcirco voluit eos hoc do-
 cumento præcoli, adversus isti-
 usmodi flabella libidinū, quæ,
 ipsorum curam præ se ferentia,
cōsultura essent, Ætate frueri,
mobili cursu fugis. Illud verò q̃
 sequitur, per quā impudens &
 impudicum.

Tristem inventā solne, nunc luxus
rape:

Effunde habenas, optimos vita dies
Effluere prohibe.

O præclaram magistram morū!
Nunc luxu rape: effunde habenas.
 Quid est quò non progredian-
 tur istæ furia, quæ palàm audet
 suadere luxum? vt Hippolyto sit
 respondendum, Regios luxu
procul Est impetus fugisse. Quid
 autem periculosius, quàm quòd
luxum extenuat nomine letitia?
Letitia iuvenem, frons decet tristis
senem.

Letitia iuvenem? Non semper.
 At aliquando. Verùm esto. Sed
 quæ letitia? An ea, quam ipsa
 probare vult Hippolyto: animi li-
 bidine deliquescentis? Quanto
 præclarius ^{Ep. 25.} Seneca philosophus,
 quàm ista Seneca poetæ nutrit?
Disce, mi Lucili, gaudere veris bo-
nis, non vanis voluptatibus. Ex bo-
na conscientia, ex honestis consilijs,
ex rectis actionibus, verum bonum
petitur. Cetera hilaritates non im-
plent pectus, sed frõtem remittunt.
Leves sunt, senes: nisi tu forte indi-

*cas enim gaudere qui rides. Animus
debet esse alacer, & fidens, & su-
per omnia erectus. Mihi crede: re-
seuera est verum gaudium. Sed a-
lia est letitia, quam nutrix signi-
ficat. Nam hanc, perpetuam co-
mitem habet Hippolytus: quem
illa nihilominus ut iristem repre-
hendit: atque adeo, quod maius
est, necantem rectam indolem. Nā
eò pertinet quod sequitur.*

Frons decet tristis senem.

*Quid te coërces, & necas rectam
indolem?*

*Quid hoc est? Qui se coërcet &
secat fibras scelerum: is se coër-
cet & necat rectam indolem? At
laudat Hippolytum ut qui habeat
rectam indolem. O quā difficile
est insidias cavere, quæ sub amo-
ris specie, dum laudant, lædunt!
Rectam esse indolem eam affir-
mat, quam sollicitat ne sit recta:
atque, cui ipsa machinatur ne-
cem, eam ne Hippolytus necet, cō-*

ten-

tendit. Et quidem quam festiva
id agit suadela

Seges illa magnum fœnus agricola
dabit,

Quæcunq, letis tenera luxuriat
satis.

Arguta similitudo. Fructuosæ
erit seges, qua tenera luxuriat. Ve-
rum. Sed quæ frugibus luxuriat,
spero, nō quæ herbis noxijs, quæ
tritico, non quæ lolio. At Hippo-
lyto suadet ista disputatrix, ut lo-
lium nequitiz in eo luxuriat, nō
triticum virtutis. Quanto acumi-
ne aliud probat, aliud colligit?

Quæcunq, letis tenera luxuriat
satis. Sata leta, sata virtutum: sata
vitiolorum, sata tristifica. Seges il-
la nullum fœnus agricolæ dabit.

Quæcunque pravis tenera luxu-
riat satis. Magna culpa Minōis
qui talem hortatricem, nutricē
flagitiorum, laudatricem luxu-
riæ, suæ filię, præfecit. Et estne
mirandum, si qualis hera, talis

familia; qualis nurrix, talis alum-
na. Sed pergit porro.

*Ingenia melius recta se in laudes
ferant,*

*Si notilem animum vegeta libertas
alut.*

Dulce nomen libertatis, sed
insidiosum, Cuius in herba deli-
tescens anguis quàm periculo-
sus sit adolescentulis, docent so-
dales illi Tarquiniorum adolescē,

Lini lib. 2

tium Roma: qui, Tarquinio cie-
cto, veram equato iure omnium
libertatem in suam vertisse ser-
vitutem rati, pristinam licentiā,
libertatis specie fucatam, affec-
tabant. Ac nutrix Hippolytum,
horum fortassis ex ingenio asti-
mans, ad licentiam similem, mē-
tione vegeta libertatis, pellicit.

Sed quia non incidit in rerum
imperitum (quales eos esse quos
hic inescat error¹ animadversū
est) neque hac fraude magis quā
ceteris adolescentem capit: ad

*Plutarch,
vovsc. de.
audis.*

po.)

postremam confugit machinā
convicia, & in contumelias ver-
borum erumpit.

*Truculentus, & silvester, & vita
inseius*

*Tristem inventam Venerē desertā
colis.*

*Truculentus, & silvester, & vi-
ta inseius Hippolytus, qui inventā
colit tristem, atque castam. Man-
sueti, & urbana, & perita vitæ
Phædra, quæ dissolutiorem amat
iuventam, ac minus severam.*

Quid igitur? An ad solum Hip-
polytum supplantandum hæc à
nutrice Phædra dicta sunt? Vti-
nam fuissent. Verum à similibus
Veneris nutricijs ad irretiendos
Palladis alumnos quotidie dic-
tantur. Reprehendat Herenni-
us ineffrenatam petulantiam:

*per tristis quidem pater, cen-
sor, magister, audiet. Virtuti Vi-
ciositas exprobat viam asperam
apud Xenophontem: suam ut*

*"Cicero pro
Cælio,
"De dicto
facti. Secus
lib. 2,*

Cæ

suam

6 Carm. L. 1
Ode. 34.

vissimam, *Herculi* commendat.
Vitz est inscius, qui vitiorum in-
scius nescit servire scenæ. Sapi-
ens est qui didicit *Epiciuri* sapien-
tiam: *insanientem sapientiam* quo
modo nuncupat. *Horatius*. Ius
venta statuitur esse tempus hi-
latitatis, labores vocatur pœnæ;
luxuria lætitiæ insignitur nomi-
ne; pudicitia, mœroris; tempe-
rantia, tristitiæ, austeritatis, so-
brietas; licetia, libertatis; mode-
sti, sinceri, abhorrentes à vitijs,
eruculenti & silvestres & vitæ
inscij appellantur. Quibus uni-
versis cum tentasset nutrix ani-
mum *Hippolyti*, & laterem lavise-
ret: re ad extremum quasi despe-
ratâ, coacta est concludere;
Vi dura cantes undiq, intradabilis
Resistit undis, & lacescentes aquas
Longè remittit: verba sic spernit
mea.

Certè *Hippolytus* hic quidem
est; allucfactus virtuti & nullis

moveretur vel blanditijs, vel argumentis, vel calumnijs orationis. Ab ipsa *Phædra* si rogetur, vel potius obsecretur, aut pertrahatur verius; clamabit animo forti,

Procul impudicos corpore à casto amove *Tactus.*

Quam inexpugnabilem eius constantiam, ut cōtra cuiusque modi hominum consilia, quibus nos ad mala seducēt, imitemur; meminerimus *Didones* esse, quæ cedant, molles mulierculas; *Hippolytos*, qui resistent, adolescentes masculos; *Annas*, & nutrices, foeminas, quæ pelliciant; et si viros fortasse sexu, voluntate tamen & sensu effoeminatos. Virorum est potius in eam partem declinare, quam *Plautinus* ille senex adolescēti, pater filio præcipit, quum mandat, ne sermonē cum viris improbis exequatur, neq; in via, neq; in foro. Metuit

in Trin.

ne consilijs ipsorum corrumpatur sibi adolescens, Expertus loquitur.

Non ego, hoc seculum moribus quibus sis. Malus, bonum, malum esse vult, ut sis sui similis. Turbant, miscent mores mali.

Et potest dubitari quin serio cavere nobis debeamus à consilijs eorum, si contagionis immunes esse studeamus? *Malus, bonum, malum esse vult, ut sis sui similis.* Ita sobrium temulentus, liberalem avarus, studiosum dissolutus, luxuriosus moderatum, mali bonos, malos esse volunt, ut sint sui similes. Nam etsi non audent hanc improbitatem verbis præ se ferre: tamen declarant voluntatem factis. Quod idem senex vidit, & significat filio:

Mores maiorum laudant;

Phil. 2. Eosdem lutilant, quos collaudant.
 Quamobrem, si rectè à Cicero-
 ne dictum est, *Te miror, Antoni,*
quo.

quorum facta imitatio, eorum ex-
 itum non perborresceret: vobis cu-
 randū est, adolescentes, ut quo-
 rum studia non probatis, eorum
 consilia aspernemini. Finem fa-
 ciam cōsulēdi de cavendis cō-
 silijs, consilio *Seneca*: pluribus
 quidē verbis explicato, sed corū
 multitudinem vtilitas compen-
 sabit. Is igitur hoc ipsum tractās,
 quo de agitur: *Sunt quidā*, inquit,
qui vitia tradunt, & aliò aliunde
transferunt: horum sermo multum
 nocet. Nam etiamsi non statim offi-
 cit, semina in animo relinquit: sequi-
 turq; nos, etiam quum ab illis disces-
 serimus, resurrecturum postea ma-
 lum. Quemadmodum qui audierūt
 symphoniam, ferunt secū in auribus
 modulationem illam ac dulcedinem
 cātus, qua cogitationes impedit, nec
 ad seria patitur intendi: sic adulato-
 rum & prava laudantium sermo
 diutius haeret, quā auditur; nec
 facile est animo dulcem sonum ex-

Epist. 12

enter; prosequitur, & duras, & ex
 intervallo recurrit. Ideo claudenda
 sunt aures malis vocibus; & quidē
 primis. Nam quum initium fecerunt,
 admissa q̄, sunt, plus audēt. Quibus
 verbis lubrexit voces malorum:
 vnam felicitatem esse bona vita, fa-
 cere omnia liberē, frui patrimonio;
 hoc esse vivere, seq̄ mortalem esse
 meminisse; fluere dies, et irreparabilem
 vitam decurrere; cetera que
 id genus de facibus hausta viti-
 orum, cuiusmodi, sub Anna &
 nutricis Phædra personis, sunt
 exposita. Sed vnum addit Seneca,
 quod nec Anna Didoni, nec
 Hippolyto nutrix potuit obijcere:
 idq̄; ex omnibus tamen impro-
 borum consilijs pestilentissimū,
 facinoribus & flagitijs quasi fa-
 cem præferens. Nam quum pro-
 pē sola, certē præcipua, quæ ijs,
 quos infecit vitiorum lues, re-
 linquitur medicina, sit pharma-
 cum salubris admonitionis: ait,
 ab

ab ipsis instillatum esse monito-
rum odium, ne ullus sanitati re-
linqueretur locus. Hunc enim è
vocibus illis improborum, vnā
fuisse: *Istos tristes & superciliosos,*
aliena vita censures, sua hostes, puba-
licos pedagogos, assis ne feceris. Ita-
que fuerunt, etiam apud *Eibni-*
cos, homines profani, qui ad ver-
sus monita studerent adolescē-
tium aures obstruere: & morum
censores, reprehensores libidi-
num, publicos pædagôgos, con-
temnendos esse, vt supercilio-
sos, & tristes, affirmarent. De
quibus observate quæso quid
dicat *Seneca*: vt qui morbum in-
dicavit, subministret remedium.
He voces non aliter fugienda sunt,
quàm illa quas Vlysses nisi alliga-
tus pratervehi noluit. Idem possunt;
abducunt à patria, à parentibus, ab
amicis, à virtutibus: & in turpem
vitam, ac miseram, turpius illidunt.
Non ignoratis quam perniciem

Odysſ. μ. *Sirenum* ¹ *Homericarū* voces fingantur illis importare, quos cātilenis suis delinierint. Quibus cum hominum improborū voces à *Seneca* videamus, ac meritiſſimè, conferri reſtat, ut eas, ſapientiæ monitu, cū *Ulyſſe* prætèrvehamur; ſi peſtem, *Sirenum* arte intentatam, effagere velimus. Hæc habui quæ breviter, pro ratione temporis, de cavendis & exemplis hominū, & cōſilijs, vos admonēdos putarem. Conſequens erat, ut de maleficijs, & vexationibus, quibus adverſarij, non tam cuniculos agunt ad ſubruendam ſtudioſorū arcem, quàm vim apertam adhibent, itidem vos monerem. Sed de ijs leorſum verba malo facere, quum dabitur occasio: quàm aut ſtriſſim attingere quæ vberius tractanda cenſeo, aut vobis diutius iam moleſtus eſſe. Interea, immò potius & interea
 &

& postea, iuvenes ornatissimi, eni-
tāmur quæso, *Epaminonda* esse
potius, quā *Thebani*; *Phociōnes*,
quā *Athenienses*: non *Sylla* in-
rētes *Pompeii*, sed *Catonēs*; non
Didonis æmuli, qui audiamus
Annas; sed *Hippolyti*, qui nutri-
ces, qui *Phædræ* ipsas repella-
mus. Quāvis exosi futuri simus,
quāvis profugi, quāvis discer-
pendi, & mortem invitata ac
inaudita crudelitate per tormē-
ta appetituri: tamē *Hippolyti* be-
atam calamitatem, infelici *Dido-
nis* ac *Phædræ* mollitiei, & pra-
vitati, anteponamus. Plus valeat
virtus, quā voluptas; officiū,
quā cupiditas; ratio, quā libi-
do. Et verò, si malus, bonū, malū
esse vult, ut sit sui similis: nōne
contrā, bonus, malum, bonum
esse volet, ut sit sui similis? Si iu-
venes dissoluri conantur *Alcibi-
adem* corrumpere & perdere, ut
sit sui similis: nōne *Socrates* phi-
lo-

losophus conabitur eū corrigē-
re, vt sit sui similis? Quare, si bo-
ni tā esse cupimus, quā haberi;
malos nō tri similes studeamus
facere; prēluceamus exēplo, vt se-
quātur bene vivētes; adiuvemus
consilio, vt bene monēribus ob-
sequantur; etiam beneficio. (nā
iuvat idē, quod superest, hac in
parte prævertere,) alliciamus
quos possumus; vt ipsi quā op-
timi & quā doctissimi, cūctos
virtutibus disciplinisque exco-
lamus. *Dixi.*

Dixi

ORATIO DECE- MATERTIA.

Tſi Veſtros ſen-
ſus, adoleſcētes
optimi, ſi mi-
nus omnes om-
nium, at magnā
quidem partem,

ita experientia diuturni tempo-
ris perſpexiſſe videor, vt neque
de iudicio, quin præſtantiffimā
virtutum artiumque viam cog-
noſcatis; neque de ſtudio,
quin vos in eam detis, vel de-
deritis potius, dubitandum
ſperem: tamen, vt filium ſuum

• Marcus Cicero, quanquam a-
bundantem præceptis inſtitutiſ-
que philoſophiæ, cohortatus
eſt; item vos mihi, quanquā in
optimis ſtudijs progreſſos, vt
progreſſus optimos facere per-

gatis, excitandos statui. Quod ego ad præstandum (vt ingenuè facear) accedo subinvitus: ac verum è vestigio, tanquã ad prælium, ad *Æchinis* cum *Demosthene* conflictum aggrederer, an prius imperatorũ milites affantiũ exemplum imitarer, mecum aliquandiu dubitare coepi. Nam quum morbis animi medicinam facere debeat oratio, comprimendo, quæ tument; roborando, quæ languent; quæ inflammant, leniendo; coercendo, quæ diffluunt; expurgando, quæ redundant: mea tantum abest vt hoc officio fungi quibusdam iudicer, vt arguar è cõtrario lauciare sanos, non sanare faucios; imprudens, si facio id quod non debeo; infelix, si vitio detur quod non facio. Ac sanè, si quid ipse iudicare possum, idem in eo mihi usu venit, quod narrat: Velleim contigisse Druso: qui

sanis

Facto meliore ingenio animoq̃, quàm
fortuna usus est, ut malefacta colle-
garum, quàm eius optimè cogitata,
senatus probaret magis. Verunta-
men, ut ei non idcirco fuit res-
publica deserenda, quòd bene-
cepta malè cederent: ita mihi pri-
stinam, credo, rationem suade-
bitis retinendam, etsi remedio-
rum, quæ morbis adhibentur,
non tam delectet salubritas, q̃
acerbitas offendat. Nec verò iā
est integrum, ut meæ quantolē-
cunque hoc in præfandi genere
opellæ, susceptę ad studia vestra
erigenda & confirmanda, par-
cam. Etenim cū à primo huius
mihi muneris demandati tem-
pore, quando infirmiori dicen-
di labor erat gravior, nec vos
fortassetantum à me expecta-
batis hanc tamen rationē sequi
instituerim: remittere tandem
de cohortandi diligentia, post-
quam eam incendere cū u pos-
sis

sis facilius, tûm impensius debe-
as, videri posset hominis aut sibi
nimium indulgentis, aut minus
de vobis, quàm par est solliciti.
Quod si instituto decedere lice-
ret, si vestra pateretur expecta-
tio, si nullam ignavæ, nullam in
humanæ, nullam improbæ vo-
luntatis culpam suscipiendam
esse intelligerem: ego verò libe-
tius tacerem, quàm dicerẽ; vo-
bis offensæ, mihi molestiæ, vtrius-
que ægritudinis minus create-
tur. Sin autem professores do-
ctoresque artium, sunt tanquã
animorum parentes discipulis;
& amor parentum perseverans
esse debet, non temporarius; &
perseverantia amoris declaratur
assiduâ bene merendi curâ: ab-
esse nō potest, quin, si hoc onus
subterfugiam, & detrectem, aut
diligentia, aut benevolentia, aut
officij fides in me desideretur.

Quam-

Quamobrem velim equidem in
 omnibus, sed imprimis in nobis,
 ac enitar in meipso, quoad fa-
 cultas feret, ut appareant vesti-
 gia eximiae illius animorum cō-
 iunctionis quae inter *Ciceronem*
 fuit & *Hortensium*: quorum alter *Cic. de orat.*
 semper ab altero adiutus est, & cō. cla.
 municando, & monendo, & faven-
 do. Non omnia, fateor, possunt
 omnes ac plerisque fortasse ve-
 strum non deest voluntas huius
 studij testificandi; deest occasio.
 Quanquam, communicandi po-
 testas datur multis; monendi,
 plurimis; favendi, universis. Mi-
 hi verò ipsi, quoniam occasio
 non minus opportuna suppetit
 quàm voluntas, vestra ijs omni-
 bus studiis iuvandi: idcirco labo-
 randum esse visum est, ut cre-
 brò communicarem, monerem
 aliquando, faverem perpetuò.
 Verum enimvero quàm vche-
 menter

mēter faveam: factis, vbi liceat,
 declarare malim, quā profite-
 ri verbis. Quā autem libenter
 & cupidē communicem: si cura
 quotidiana cum vestro, quanto
 possum, profectu praelegendi
 nō indicet, tacebo. Quā fide-
 liter porro & amanter moneam:
 cōscientia mihi testis est. Si pau-
 lō asperius; requirūt tempora: si
 minus cū fructu, meliora spero:
 si imprudētius, incōmodius; vo-
 lui quod debui, praestiti q̄ po-
 tui; laudandum, voluisse; nō prae-
 stitisse, ignoscendum. Sed homi-
 nes pleriq;, vel ignorant pror-
 fus, vel parum attendunt quā
 fit illud ¹ *Ciceronis monere & mo-*
neri, non solū vera amicitia,
sed etiam solidæ virtutis propri-
um; neque taci modō plebis ne-
cessarium, sed & flori populi.
Nam, & monendi, inquit, saepe sūt
& obiurgandi: qui tandem? amici.
Quid? amici, viri boni? Ita cēleo.

De amici.

Ma-

*Mouendi liberè, non asperè,
Sint ista: sed monendi, & obiurgā.
de quoq; sepe sunt amici. At iras-
centur Marce Tulli, Immò ve-
rò accipiendae sunt ea amicè, quum
benevolè fiunt. Bene præcipis: sed
nemo parat. Quin & proprium
est verae amicitiae, patienter accipe-
re monitiones, non repugnāter. Na-
tu mirabilem narras paucitatem
verorum amicorum. Ita multi
repugnāter accipiunt, non pa-
tienter: vt omnia inimicis, aut a-
micis falsis, plena videātur. Pro-
inde non immeritò Ciceronis La-
lus, postquā dixerat monitiones,
& obiurgationes accipiendas amicè
quum benevolè fiunt: subiungit
continno, quasi revocans seip-
sum, Sed nescio quo modo verum
est, quod in Andria familiaris me-
us Terentius dixit: Obsequium a-
micos, veritas odium parit. Atque
haud scio, an Lelii sententia, (vt
nunc sunt mores,) non dicam,
plau-*

plausibilis, sed probabilis in-
verti possit. Nam ille *molestum*
ait esse *veritatem*, siquidem ex ea
nascitur odium, quod est *venenum*,
amicitia; sed obsequium multo mo-
lestius, quod peccata indulgens præ-
cipitem amicum fert finit. Nobis
autem molestum videtur obse-
quium, quod imprudentes peri-
re finit; sed veritas multo mole-
stior, quæ corrigit peccata, Erra-
ui, Dicendum erat; iucundum
obsequium, quod illecebris vo-
luptatû delinit molles animos:
sed veritas molestissima, quæ se-
veris monitis teneras auriculas
radit & offendit. Nam etsi hoc
totum *monere*, & *obiurgare*, à ve-
ris amicis nostra gratia adhibe-
atur; tamen nihil est minus gra-
tum: nihil invitius auditur, nihil
iniquius accipitur, nihil respu-
itur fastidiosius, nihil indignius
conculcatur. Adeo parvi æsti-
matur illud, quo præceptionem
suam

suam concludit L. alius: Cuius an-
res ita clausa veritati sunt, ut ab a-
mico verum audire nequeat, huius
salus desperanda est. Quæ si adul-
tis nobis tam persuasa foret sen-
tentia, quàm in schola pueris so-
let esse nota: nō minus iucunda
ad aures accideret, quam animo
salutaris est, admonitio & obiur-
gatio. Quemadmodum enim o-
ves, è cunctis animantibus, cō-
moditates habent maximas, sed
& maximis obiectis malis requi-
runt maximam pastoris curam;
& vites, ex arboribus, fructu ex-
cellentes, desiderant operam
vinitoris, ne sarmentis luxuriēt,
aut egeant adminiculis; & agri
feracissimi invtilissimis silves-
cunt herbis, nisi agricolæ indus-
tria perpurgentur: similiter, in
hominibus, indoles præstantis-
sime, nisi cultores habeant quo-
rum monitis ac reprehensionib-
us curentur & congregantur,
de-

depravantur facilè, vel pergunt
 potius esse pravi, & in omni
 genere errorum, facinorum, fla-
 gitiorum volutari. Quare, si quis
 aurium delicatiorum verba tan-
 tum plumea melleaque prober,
 quasi nihil nisi rosas (quod aiunt)
 loqui debeamus: is discat à pe-
 ritis rerum naturæ, apes consue-
 visse amarioribus succis suos al-
 veos illinere, adversus aliarum
 bestiolarum aviditates. Discat à
 filijs medicorum, nulla remedia
 quæ vulneribus adhibentur tam
 facere dolorem, quàm quæ
 sunt salutaria: Discat à phi-
 losophiæ cultoris principe, ita
 utiliter à natura datam, ut cote
 fortitudinis; addo etiam severi-
 tatis. Denique meminerit duos
 Catones eruditorum omnium
 consensu laudatos: Censorium, &
 Uticensem, Censorium, qui pro-
 fessus est, saepe se questum esse de
 foeminarum, saepe de virorum, nec
 de

Plin. hist.
 lib. II. c. 6.

Arist. de
 Mori. l. 3.

Lin. l. 34.

de privatorum modò, sed etiam magistratù sumptibus: diversisq; duobus vitijs, avaritia, & luxuria, civitatē laborare. Vicēse, qui hoc ipsum de luxuria & avaritia cicini suorum se quoque sape questū quum commemorasset: multos se mortales ob eam causam adversos habere, adiecit, Quod si nemo erit tanta molitie, ut reprehensiones omnes reprehendat, modum se tantum desiderare dicat, ac illud ostendat ē Ciceronis Lelio, monitio careat acerbitate: ei considerandum est, primò, non solum monitionem amicorum, sed etiam obiurgationē ibi probari; quarum in alterā cū acerbitas interdicator, in altera permittitur, veratur tantum cōtumelia. Deinde, non de quibusvis, sed de amicis agi; eosq; nisi bonos, nullos agnosci: nobis autem esse quandoq; negotium cū malis, cū improbis, cū inimi-

Salust. de
coniu. cas.

cis nostris, vel suis potius, & virtutis. Postremo, Cicero non ipsū affirmare, nonnunquam veniendū esse ad acerbū castigandi genus, ut solent ad vrendū & secūdū medici, quū nulla reperitur alia medicina. Sed nescio quo pacto à monitionibus ad obiurgationes delapsa est oratio mea, de quibus verba facere non institueram. Nam quorsum hæc vobis, auditores humanissimi? Quorū, & ingenia, optimarum artium studijs mansuescā, tractabilia sint necesse est; & oculis ea species honesti ac sapientiæ obversetur, spero ut mirabiles excitent amores sui.

Quamquam monendi estis nihilominus. Siquidem, & medicos corporum videris non tantū homines a gros curare verū etiam sanis, ne in aegritudinem incidant, præcavere. *Achillem*, poeta fingūt, infantem *Strygij* aquis

aquis immersum, fuisse reliquis
 omnibus membris invulnerabi-
 lem: ea sola parte pedis vnus
 sauciari potuiffe, qua tenebatur
 à *Tbeside*, cum aquis immergere-
 tur. Miretur aliquis interfectum;
 sed ea ipsa parte confixus est à
Paride, qua sola potuit sauciari.
 Eodem modo nobis cogitandū
 dū est, licet aquis *Heliconis*, im-
 mò diviniis tincti fuerimus,
 ne vulneribus pateamus; tamē
 non esse nullam partē reliquam
 quæ telo inimici cruentari pos-
 sit. Præcavendum igitur, ne per
 insidias trucidemur. Habemus
 nostrum *Paridem*, semper vigi-
 lantem, ita inflammatum furore,
 vt cupiat instructum astutia, &
 armis, vt possit, nobis insanabi-
 le vulnus infligere, nisi *Achille*
 simus cautiores, et si fortiores *A-*
chille essemus. Quamobrem, vt
Helenus præmonuit *Eneam*,
 de periculis immentibus, de in-

Virgil.

Aeneid. 6. 3.

colis magnæ *Greciæ*, de *Scylla*,
de *Charybdi*; quò posset incolu-
mis in *Latium* appellere, eoquæ
solatio in ærumnis perfrui;

Æneid. l. x *Sedes ubi fata quietas, Ostendunt:*

*Similitudo
Elegans*
ita vos mihi censui monendos
de exemplis, de consilijs, de
maleficijs hominum; ut decli-
nato, quod ab illis imminet vo-
bis, periculo, in cœleste *Latium*,
quò debetis tendere, duce Deo,
pervehamini. Atque ab exem-
plis quidem & consilijs, de qui-
bus antè dictum est, minus vi-
detur periculi metuendum. Ne
maleficijs terreamini, quod tra-
ctandum restat, magis (ut est ho-
minum infirmitas) verèdum est.
Nam exemplis peioribus possunt
meliora opponi, & præponde-
rant non peioribus modò exē-
plis malorum, sed eorum etiam
qui minimè mali videantur. Ut

Epist. ad Cicero de Pompeio, quum urbē
ad. l. 7. ep. 11 relinqueret fecit idem Themisto-
cles

cles; at idem Pericles non fecit; & nostri olim, urbe reliqua capta, arcem tamen retinuerunt. Consilijs autem, tantum abest ut labascant animi bonorum, ut confirmetur magis: sicut ignis vehemens, si comprimatur, violentius erumpit. Et quanquā sit difficile, consilia amicorum itidem rejicere, ac eorum quos odimus: fas est tamen ipsos in summa rei sic excipere, ut *Andromacha Helenam* modò mitius, leniusque, pro discrimine personarum;

Singul.
u. 20

Sen. in
Troad.

Quisquā dubium ad thalamos eat;
Quos Helena suadet?

Cæterum maleficijs, quæ dolorum quasi faces nobis admovent, illud tenerum & molle, quod naturā insitum in animis habemus, ita premitur, distringiturque: ut vix invenias quenquam, aut prudentiā tam excellentem, aut tam invictum fortitudine, qui, quum fodiat an-

Sola

in
ba
cris
qui inyadon
sicPlutar. in
vita Demof

gorum aculeis, nō à virtutis stu-
dio delciscendum propemodū
arbitretur. Quis enim *Atheniē-*
fium *Demosthene* prudentior?
Quis *Romanorum Bruto* fortior?
At *Demosthenes* post Rēpublicā
luculenter administratam, quū
nescio quid ærumnarum, virtu-
tis comitū, degustasset, ° dixisse
fertur adolescentibus, à quibus
invisabatur, si duas ab initio sibi
propositas vitas habuisset, quarum
una ad tribunal & concionem dūce-
ret, altera ad interitum; præcivis-
setq; mala, terrores, calumnias, in-
vidias, contentiones, quæ capessen-
tibus rempublicam eveniunt: se in
eam viam quæ recta ad interitum
ac perniciem ferret, fuisse potius in-
gressurum. *Marcus* autem *Brut-*
us varijs post oppressam *Cæsa-*
ris tyrannidem molestijs con-
flictatus, postquam ad extre-
mum, victus ab *Augusto*, moriē-
dum sibi statuit, p in illam que-

Dion. hist.
Rom. li. 47.

re-

relam *Herculis* erupit: *O misera*
virtus, nihil eras nisi verba. At en-
go te, ut inclutum opus, exercebam:
tu verò serviebas fortuna. Magna
Demosthenis & Bruti virtus! sed
 maior aliquando virtute vis do-
 lorum. Ita, qui satis se fortiter in
 periculis gesserunt, ut viri: fracti
 ærumnis errarunt, ut homines,
 & virtuti vitium perperam im-
 putarunt. Neque id mirum. Nō
 enim amor solū, verū etiam
 dolor in iudicando cæcus est.
 Alioqui nec *Demosthenes* ado-
 lescentes absterruisset, quo mi-
 nus patriæ servirent, etsi turbu-
 lentissimis procellis iactarentur:
 nec *Brutus*, calamitatibus ac-
 ceptis virtutis ergo, virtutē ver-
 ba esse, non opus excellentissi-
 mum; fortunæ pedissequam, nō
 dominam casuum humanorum,
 cum *Hercule* cōclamasset. Quid
 igitur? An ipsorū debemus esse
 similes? At ne ipsi quidem sue-

runt sui. Nos verò priorem Demosthenem, & Brutum nobis proponentes, illum Demosthenem, qui redit exuvias indutus Achillis id est, Æschinis illum Brutum, qui patriæ salutem exilio redemit suo, ita semper omnes animati finus : ut quamvis inimicorum odijs affligamur, traducamur contumelijs, è patria relegemur : quamvis immeritò tractemur modis indignissimis, exagitemur, obruamur, quamvis iniurias, quascunq; demùm possunt vel petulantes linguæ, vel insolentes animi, vel manus violentę inferre, patiamur : tamē cum illo ⁹ Virgiliano sene, tū sentiamus ipsi, tū alijs consulamus,

Æ. En. 2.5

Nate Deo, quò fata trahunt, retrahuntq; sequamur :

Quicquid erit, superāda omnis fortuna ferendo est.

Sic illud solatium instat arcis

in.

inexpugnabilis adversus omnes
 malorum imperus, quod nobis
 sumus conscij rectæ voluntatis;
 nec volumus, & non nitimur;
 sed nitimur ad optima; & opti-
 mis restat præmium. Agat altis-
 simas in imis sensibus radices,
 quod poëta cecinit, *hic murus*
abeneus esto; Nil conscire sibi: quod
 dixit orator, *nullum theatrum vir-*
tuti maius conscientia: quod Phi-
 losophi docent, ne *Phalaridis*
 quidem tormentis succumben-
 dum, ut ab officio recedamus:
 quod denique profani, sola na-
 turæ luce illustrati homines sen-
 serunt, & concelebrarunt, nun-
 quam teterrimas carnificinas
 conscientijs, aut malis defuturas
 aut obfuturas bonis. Hoc autē
 fundamentum actionum omni-
 um nostrarū si iecerimus; quod
 (ut confido) facimus, debemus
 quidem certè: poterunt né tan-
 dem vlla maleficia (quum dico

conyssa
hic

Horat. ep.
lib. I. epis. I.

Cic. Tusc.
quest. li. 2.

phra.

maleficia, vexationes cunctas dico,) poterunt ne igitur maledicentiae spicula, aut irrisuionis, immo ipsa fulmina violentiae nos depellere, quo minus fastigium virtutum & doctrinarum ei superstruamus? Obrectatorum, credo, verbis movebimur, ut stationem deseramus; quum ea philosophos (quibus Christianos inferiores esse pudeat) & velli carint, nec inflexerint. *Socrates,*

In comed. quam scurriliter ab *Aristophane*

Nephelus poeta, coram populo, in theatro

Plat. apol. perstrictus est? Quam iniquis

Socras. calumnijs ab *Anyto & Melito*

vexatus apud iudices? ut *futilis*

nugator, ut *magister ineptiarum*,

corruptor iuventutis impietatis

seminator. Quam maledicorum

tamen petulantia non modo

non est fractus; sed etiam eorum

Diog. La. licentiam probavit: quia, si ve-

rit. in vita ra vitia nobis obiecerint, corrige-

Socras. mus, inquit; sin falsa, nihil ad nos.

Præ-

Præclarè *Socrates*.

Quamquam, si falsa dixerint de nobis; etiam si nihil ad nos, ad alios tamen, ideoque non negligenda: ne mala de *Socrate* opinione concepta, *Socratis* doctrinā avertentur homines; atq; eveniat ut illis minus profit, quibus maximè prodesse cū velit, tū debeat. Sed laudanda est eius & patientia, & prudentia: qui dictis maledicorum, non movebatur falsis, veris etiam iuvabatur. Futilitas, ineptiæ, corruptela, impietas, acerbæ contumeliæ; præsertim innocenti. Quid si accedat eò, ut amentes esse, ut furere dicamur; ut in *Anticyras* amandemur, tanquā insani? An hoc gravissimo viro, *Democrito Abderita*, propter eximium probitatis & sapientiæ studium evenit: nobis non idē evenire poterit? Illius ad *Hippocratem* (qui senatus populiq; *Abderitarum*.

rogatu venerat, ipsū curaturus)
 Inter epis^y extat epistola, ab his exorsa
 Hippocras. verbis, *Venisti, Hippocrates, da-*
turus nobis helleborem, tāquam in-
sanientibus; persuasus ab insipienti-
bis, qui virentis laborem insaniam
esse arbitrantur. Cui respondens
Hippocrates, fatetur se fuisse voca-
tū ad eum, tanquam insanientem,
helleboro purgandum. Postquā au-
tem ipsius ē colloquio cōgressus, stu-
dium perspexisset, nō amentia opus,
sed omni dignum laude & admira-
tione iam Abderitas, quorum ro-
gatu venerat, insanos sibi visos; illq;
helleboro potius opus esse. Ergo De-
micritus constanti est animo, li-
cet à civibus suis insanus esse di-
catur; à cuncto senatu populo,
que Abderitarum. Socrates non
solum se carpi maledictis, verum
etiam petulātissimē irrideri prae-
sens audit, neque angitur. Nos,
institutis caelestibus informati,
non parem constantiā (ne quid

am.

quā graviter & moderatè? Calumnias refellere, nec opus esse, nec vacare: iudicijs, & suorum, & hostium, se acquiescere: vana, quæ præter rem, institutū vrgēdum est: . Nimirū fœminarum est, neque earum laudatissimarū rixis, contendere: virorum nihil loqui præter decorum; si contrā quā debeat rodātur, non moveri. Quod si tam excelsam animi constātiā in calumnijs ferēdis adhibeamus oportet, quarum maior tamen habenda est ratio, ne, si inurant notam infamiae, virtutis detrahant opinionem, id est, auctoritatem, nō minimam bene gerendis rebus adiutricem: quāto minus ludibrijs, quibus sibi maius improbitatis dedecus atq; detrimentum important petulantes, quā nobis ignominie, convenit commoveri? Non sum nescius homini liberaliter educato ea peracerba, du

duraque toleratu esse consue-
 visse: vt mihi non immerito vi-
 deatur ille, quicunq; fuit, apud
Menandrum, voluisse potius
 cruciari, quam irrideri: cuius ipse
 rei hanc rationem reddit, *Homi-*
nem ingenuum irrideri, turpissimū;
cruciari, humanum est. Verunta-
 men quum recogito præstantē
 animi firmitatem virtutibus ex-
 aggerati, non modò stimulos do-
lorum, sed tela etiam ac tormē-
ta omnium humanorum casuū
contemnentis: non possum fa-
 cere quin reclamem * *Euripidis*
Medea, quæ *Creontis* filia *Iaso-*
ni desponsa, nec ipsi solum, sed
 propinquis, immò & suis liberis
 ex *Iasone* susceptis, se interitum
 allaturam esse proficetur, quod
 ab *Iasone*, sponsa, *Creonte*, ab ho-
 stibus irrideri, sit res non ferenda.
 Irritionem ferre nō potest *Me-*
dea, fugitiua, scelerata, venefica
 muliercula, At Socrates tulit, &

cul-

In Medea

Iasoni
 ens

tulit in publico civiū suorū, for-
 tasse & Græcorū aliorum, con-
 fessu: nec ab hostibus modò se
 irrideri tulit, sed etiam à poëta
 quem hostes subornarunt, ab *A-*
ristophane, vti dixi, histrionibus
 que & spectatoribus comœdiæ.
 Videant, quorum animi, non vi-
 riles, vt *Socratis*; sed muliebres:
 vt *Medea*, tam indignè ferunt
 irrisiunculam, vt propterea non
 dico, malū machinentur (sic id
Medea propriū) sed vel à bono
 recedendum putent. Tanquam
 ex illa gente essent oriundi, cui
 hac una fuisse causa ferretur urbē ^{d Senec. E-}
 suam transferendi, quia fragorem ^{pist. 57.}
Niti cadentis ferre nō posset. Quod
 in eam partem tamen nolim ac-
 cipi, quasi existimem condem-
 nādos omnes quos moveāt cō-
 tumeliæ; quē enim non movēt?
 sed vt doceā motus animi, quā-
 do existūt, ratione cōprimēdos:
 ne, si vehementius, ac par est, ef-
 fer-

ferveſcant, aliquid à nobis ex-
 torqueant quod non deceat.
 Nā quod rex *Antigonius Theocri-*
stus poëtam, pūgentem dicto, re-
 punxit gladio: impotentis fuit
 iræ. Quod *Diogenis* discipulus ri-
 su acceptus magistrum dereli-
 quit: verecundiæ vitioſæ. Quod
Demosthenes explosus ab *Athe-*
nienſibus, ardentius se dedit stu-
 dijs: generosi animi. Quod au-
 tem *Q. Lollius*, ſenex arator,
 quum à *Verris Apronio* iniquum
 poſceretur, coactus contumelijs
 illudentium aſſeclarum, *Apr-*
onijq; cachinnantis, ad ipſius ve-
 nit leges: iniuriam accipere, quā
 ferre contumeliam maluit; hu-
 manum eſt. In quo liceret ta-
 men conditionis noſtræ miſeri-
 am lamētari, quibus aſſiduē per-
 petiendum eſt, quod *Siculis* ſub
Verre cōtigat: ut rideantur *Lollij*,
Apronij cachinnentur; integritas
 vexetur, improbitas inſoleſcat.

illudatur viris bonis, nequissimis
applaudatur. Quin optādū qui-
dē esset, vt ultra *Lollios* atque *A-* *Cic. in Veri*
pronios calamitatis huius estus nō *lib. 3.*
assurgeret. Neque enim, si au-
fures nepotesque irrideant, aut
irrideantur aratores & opifices,
tantopere dolendū est: etsi hoc
quoq; dolendum. Verūm, vt ij,
qui candidas *Musarum* ianuas
frequentant, aliosq; tāquam sa-
le sapientiæ debent condire, aut
irrideantur, aut irrideant: res est
exempli eo magis pravi ac per-
niciosi, quo latius manat malū,
& rabiem à fontibus ad rivulos
diffundit. Sed quoniam in ea tē-
pora incidimus, in quibus verū-
que horum vulgo fit: armemus
nos oportet animo *Catonis*, &
Ciceronis stomacho, ne sub isto
pondere quasi fatiscamus. At-
que hunc in finē, quis sit exitus
stultitiæ eorū, qui irrident; quis
officij nostri, qui irridemur, fru-
ctus,

Epist. 29.

Etus, considerandum est. Quoniam
utrūque laudatus ille mihi sepe
numero *Seneca*, philosophus quidam
dē Stoicus, sed ad Epicurēos non
stræ ætatis mores castigādos au-
tor tātō aptior, in suis ad *Luciliū*
epistolis annotavit. Alterū, quidam
juvenē, magno ingenio, sed in
pravū iam tendēte, *Marcellinū*,
ad meliora hortaturus, quem ta-
men sua monita risurum vere-
batur: Si ridere (inquit) per senera-
bit, gaudeo, tanquam in malis, quod
illud genus insanie hilara contige-
rit. Sed non est illa hilaritas longa.
Observa: videbis eosdem intra exi-
guum tempus acerrimè ridere, &
acerrimè ridere. Alterū, quidam ex-
posita atque reprehēsa hominū
perversitate concurrentium ad
theatrum, ad tibicines, ad præ-
cones, ad inepta spectacula: et in
illo, inquit, loco, in quo vir bonus dis-
citur, paucissimi sedent; et hi plerique
videntur nihil boni negotij habere quod

Epist. 77.

agant.

agant; inepti, & inertes vocantur.
 Mibi cōtingat iste derisus. A quo
 animo audienda sunt imperitorum
 convicia, & ad honesta vadenti cō-
 temnendus est iste contemptus. Illis
 namque verbis, ad honesta vadē-
 ti, significat tantam esse virtutis
 dignitatem, ut omnium contē-
 tuum & contumeliarum indig-
 nitatem absorbeat. Sicut & ^{h Cic. de fin.} ^{h Ps.}
 Peripateticus, appellans quæ ^{bon. & mal.}
 secundum naturam sunt, bona, fore
 tamen asserit, ut, si virtutis am-
 plitudo quasi in altera libra lance
 ponatur, terram ea lanx & maria
 deprimat. Quare, si nobis operā
 in studio virtutis collocantibus
 cōtingat irrideri, si inepti voce-
 mur, atque inertes, & quicquid
 præterea cōminisci poterit di-
 cax imperitia: nullus nobis alius
 derisus contingit quàm quē op-
 tavit sibi Seneca; nulla alia con-
 vicia, q̃ quæ pronūtiavit æ quo
 animo audienda; quo fortius p-
 standum

¹Enarras
in Psal. I.

standum, & contemnendum
esse istum contemptum ad ho-
nesta vadentibus, debemus me-
minisse: Nisi fortè Stoicos ac
Peripateticos honorificentius
sentire de virtute, quàm Chris-
tianos, patiemur: aut eā nostro
saeculo minus contumelijs ob-
noxiam infestamque esse arbi-
trabimur, quàm suo *Ambrosius*,
quum hanc querelam texuit;
Quoties inter fabulas ebriorum,
virtutes probro sunt, peccata laudi,
honestas ludibrio, continentia risui,
miser cordia vanitati? Isti sūt mor-
bi, qui mala sua in multos transfe-
runt. A paucis corruptela pervenit
ad omnes. Sedent in concilijs, dero-
gantes sobrijs, ructantes crapulam.
Sedent in tabernis, de ebrietate cer-
tantes. Verecundus si transeat, e-
rubescet, à singulis carpitur; si flagi-
tiosus omnium ore laudatur, & tã-
quam morbus transit in animis sin-
gularum. Mihi verò tam germa-

ha videntur hæc esse eorū quæ *etiam.*
fuit apud nos passim: ut, nisi que
rimoniam illam ab alio scirem
olim habitam, ab aliquo è no-
stris nuper institutam suspica-
turus sim. Itaque perinde hodie,
ac olim, præceptum est cognitu
& observatu necessarium; ad
virtutem, ad sapientiam, ad ho-
nesta vadētibz, optandum es-
se potius quàm metuendum de-
risum, & audienda æquo animo
convicia, contumeliasq; omnes
contemnendas. Iam, si verū est
homines ingenuos & liberali-
ter educatos cruciari malle se,
quàm irrideri: non dubito, quin
contumelijs ferendis assuefacti,
juvenes ornatissimi, multo faci-
lius vos ad perferendas iniurias
& incommoda sitis comparatu-
ri. Scio quo in loco, & quibuscū
agam. Alioqui subtimerem, ne
mea miserabilis esse videretur
ad rerum optimarum studium
ad-

adhortatio, qui pro laudibus, calumnias; ludibria, pro dignitate; pro emolumentis, honoribus, voluptatibus, iniurias & incommoda subeunda commemorē:

Quid aliud afferres, diceret homo rudis, si dehortareris? Sed

^k *Libris Ciceronis de offic.*

^l *Histories natus prefat. ad Vespas.*

vobis qui (in ^k opere, quod ^l Plinius

ediscendum, non modò in manibus quotidie habendum monuit) dubitasse Herculem, quā

duas cerneret vias, unam voluptatis, alteram virtutis, virā ingredi melius esset, ab eius narrationis

autore hanc poni, quòd eorum,

^m *Prodigo, apud Xenophontem de ditte & faci.*

^l *Soc l 2*

qua bona praeclaraq; sunt, nihil largiatur Deus hominibus sine labore,

diligentia, contentione, contra peris-

cile sit ac periculandum otio, luxui,

cupiatis indulgere. Nam et si

voluptates istas vitiosorum ex-

cipiant fastidia & dolores maxi-

mi; bonorumq; vicissim labores

ac arumnas, incorruptae, solidae,

perpetuae voluptates comiten-

tur,

tur, & consequantur: tamen suis
interim delicijs oblectantur im-
probi in præsens; & ad optima
contendentibus, multa dicta
gravia, perperu aspera, occurrūt
Itaque si viam, quam commen-
do vobis, laboriosam, impeditā,
arduam, plenam molestijs, diffi-
cultatibusque esse negem, men-
tiar. Neque solū, in tacitæ vestræ
conscientiæ me coarguerēt, sed
etiam historiæ nationū omni-
ū. Proferent enim Græci suum
Agamemnonem: cui, magnis
meritis illos complexo, pro bene-
ficentia pœnas reddidisse * prover- * Α' Τ' τ' υ' ς
bio celebrantur. Virgerent E- ερχοίαι
physis suum Hermodorum, virum Α' γαμέμα-
præstantissimum: quem, ne quis nova πόνος
ex ipsis vnus excelleret è civita- Αχαιοί,
te expulerunt. Romaniverò ci-
vium nobilissimorum exercitū
obijcerent: Catonem, Uticensē,
inclusum in carcere, Censorium,
accusatum quater & quadragi-

es nobiliumq; odijs semper agi-
 tatum; *Scipionem, Africanum,*
Rutilium, Metellum, in exilium
 eiectos; *Varronem, Ciceronem,*
Senecam, Papinianum, innumera-
 biles alios, spoliatos vita; non-
 nullos exquisitissimis etiam sup-
 plicijs, crucibus, flammis, ferarū
 laniatu, mactatos ac discerptos.
 Dies me deficeret citius, quā
 oratio, si velim singulis immora-
 ri. Vni *Athenienses*, quibus nulli
 vnquam aut laudē virtutis ma-
 gis concupiverunt, aut virtutē
 minus, tā multa dederunt eius-
 modi exempla, vt ceteris vni-
 versis palmam præripere in hac
 improbitatis exuperantia volu-
 isse videantur. Nam, vt omit-
 tā quā indignis modis quales &
 quantos viros tractarint, *Solonē,*
Miltiadem, Themistoclem, Cimonē,
Phocionem, Socratem: legem de
 ostracismo, quo vocabulo ducto
 ab ostraco, id est testula, signifi-

cabāt genus relegationis ei, quē
nomine testulis inscripto nota-
rant, irrogatæ, sed legem de ea
relegatione, ad minuendas ni-
mias civium potentium opes in-
stitutam, adversus eminentes
virorum optimorum virtutes in-
torquebant; & honestum eo
frano coercebant, quo debebāt
tyrannidem. Quippe qui *Damo-
nem, Periclis* magistrum idcirco
relegarint, quod prudentia ex-
celleret: *Aristidem* verò, quod æ-
quitate, & bonitate; vsq; aded
vt iusti cognomento celebris in-
clynusq; esset. Ita vbiq; semper
locum habuit illa *Boetij* afflicti
tristis ode:

*Letet obscuris condita virtus
Clara tenebris, iustusq; tulus
Crimen iniqui.*

De consolat.
philos. lib. 2.

invenit

Ac miretur quidē aliquis for-
tasse, quī fiat, vt, quum nihil viri-
tate amabilis esse dicatur, nihil

Cicero
amicis

E 2

quod

De hominibus

quod magis alliciat ad diligendum: bonos tamen vulgo plerique mortalium habeant exosos, & tanquam inimicos generis humani exagitent, insectentur. Sed istius rei causam aperuit *Atheniensis* cuiusdam, in *Aristide* condemnando, hominis illiterati rudisq; simplicitas. Is enim, quum populo ad exercendum ostracismi iudicium coacto *Aristidē* (in quem sibi ignotum fortē incidit) oblata testula rogasset, ut ei *Aristidis* nomen inscriberet: mirante *Aristide* atq; sciscitante, ecquid ipsi mali fecisset *Aristides*; minimē verē, inquit, neq; novi hominē: sed hoc me male habet, quod *inustus* passim appellatur. Multorū sensus abditos vnius dictum patefecit. Nam ceteros quoque cives, qui se profitebantur *Aristidem* ejicere, quod, ne dominatū occuparet, timerent, metum tyrannidis prætexuisse tantū, recipi ipsa

Plu. in vlt
sa AristidiPro Corn
Balb.

* Lin. 439

ipsa dignitati & glorię invidisse,
à prudente historico observatū
est. Neque hoc illius sæculi fuit
proprium. Idem de suo conque-
stus est ⁹ Cicero; cuius & in nostrū
nimis quadrat conquestio: Est
hæc huius sæculi labes quædam &
macula, viri uti invidere, velle ipsū
florē dignitatis infringere. Itaque
bonis pestem exoptant, & intē-
tant homines: quod eorū lucē,
virtutem, præstantiam ægrè as-
piciant. Verū, siue eò impellā-
tur invidia, quod laudes alienas
suis luminibus officere arbitren-
tur, vt Aristidis, & Damonis, A-
thenienses: siue iracundia, quod se
ab illis argui & admoneri mo-
lestè ferant; vnde in Callisthenem
exarsit Alexander, Dionysius in
Platonem, Critias in Socratem: si-
ue formidine, quod suis cupidi-
tatibus obstructum iri aditum il-
lorū severitate metuant; vt no-
biles Romani, quia tristem Cen-

suram à *Catone* expectabant, cū
 conabantur honore deijcere: si-
 ve odio concepto ex dissimili-
 tudine studiorum & voluntatū,
 quo fit, vt averſentur integros
 iniqui, religiosos impij, libidinosi
 castos, probos ambitiosi, avari,
 dissoluti; præsertim quos ho-
 noribus, cōmodis, voluptatibus
 suis obſtare, aut ſciunt, aut ſuſpi-
 cantur: ſed quacunque demum
 provocentur cauſa, illud mani-
 feſtum eſt, virtute, quā nihil a-
 mabilius eſſe debuit, nihil eſſe
 inviſius; nihil, quod magis exa-
 cuat ad inſectandum, inimicitia-
 ſque & calamitates, vt magnes
 ferrum, attrahat. Id experimen-
 tis multis, & magnis comproba-
 vit olim *Romana* reſpublica: vt
 vos, adoleſcētes, ex *Ciceronis* ve-
 ſtri, cūm philoſophicis ſcriptis,
 tūm orationibus, pro *Sexto Roſ-
 cio Amerino*, pro *Flacco*, pro *Mi-
 lone*, atque in primis pro *Sextio*,
 di-

didicistis. Vbi quiritatur, eos, qui
republicam afflictam excitarent,
& latrociniis domestico liberarent,
mæstos, sordidatos, reos, de capite, de
fama, de civitate, de fortunis, de li-
beris, dimicare: eos autem, qui om-
nia divina, & humana, violarent,
vexarent, perturbarent, everterent,
non solum alacres, latoq; volitare,
sed etiã voluntarios fortissimis atq;
optimis civibus periculum moliri.
Nihil necesse est exempla recē-
tia antiquis attexere, domestica
externis. Ceterum, quàm occur-
rant crebra in communi & quo-
tidiana vita, vobiscum ipsi facilē
potestis recordari: Atque hinc
existit illa nostrorum tēporum
calamitas, quòd plerique dese-
runt meliores partes, vtiliores
fovent; florentemq; improbi-
tatem afflictæ præferunt virtu-
ti; & languere cum dignitate,
quã cum periculo laborare ma-
lunt. Immeritò, quis neget? Sed

Pro Flacc

homines humana movēt, Quo-
 tus enim quisq; est, inquit: Cicero
 qui hanc in republica sectam sequa-
 tur; (bonorum dicit studium, &
 institutum vitę:) quum illam (im-
 proborum) viam sibi videant ex-
 peditiorem ad honores, & ad omnia,
 qua concupiverunt? In Cesarē Di-
 ctatorem, de Gallis, Aegyptijs,
 regibusq; Ponti & Mauritania
 triumphantē, cecinisse tradun-
 tur milites: Si bene feceris, puniē-
ris; sin malē, regnabis. Quo dicto
 putantur hoc significasse, Cesa-
 sarem, si libertatem redderet rei-
 publicę, vt virum bonum dece-
 bat; supplicio affectum iri, quod
 violasset leges: sin autem domi-
 natum, quem habebat, retine-
 ret, ac in malo perseveraret; prę-
 futurū rebus Romanis vt Princi-
 pem, & Imperatorem. Fortasse
 & illud innuere voluerunt, si
 quis bonam causam tuendam
 susceperit, vt Pompeius, cæteri-
 que

Dio. hist.
 Rom. li. 43.

pce.

poenas, quales illi dederant, daturum: sin malum, ut *Cæsar*, consequaturum præmia, nec triumpho solum sed etiam regno potiturum. Certè, reliqui militaris ioci, iacti in *Cæsarem*, eos de ipsius rebus secundis ita sensisse arguunt: & ^{Invénat} Satyricus poeta, ^{Satyr. 1.} qui iniquitatem temporum perstrinxit pari libertate, spectavit idem, hoc præcepto;

Aude aliquid brevibus Gyaris & carcere dignum,

Si vis esse aliquis. Probitas laudatur, & alget.

Quid igitur? Num idcirco probitatis studium, quoniam, utcumque laudetur, tamè alget, atque adeò congelat, congelatque, deseremus? Aut cupiditatibus fræna laxabimus, quia poena sæpe proponitur benefactis, malefactis regnum? Immo verò tanti est virtus, tãti, ut quavis universus orbis terrarum in-

nostrum exitium præsentissimū
 conspiret, cruciamenta que in-
 tentet ætiora quàm ullus vn-
 quam *Phaleris*: tamen *vinci cū*
Pompeio, quàm cum Cesare vince-
re, id est, cum bonis opprimi, quā
dominari cum improbis, malle
 debeamus. Nam quamvis sen-
 tentiam eam retractasse videa-
 tur. *M. Tullius*: non retracta-
 vit. Quin eandem sibi semper
 esse mentem ostendit, quoad
 vixit, fovendis, iuvandis parti-
 bus optimatum: & in ipsa mor-
 te, quam propterea pertulit, ita
 se gessit, tanquam illud mēti in-
 sculpsisset penitus, quod manu
 prius scripserat. Non ego dolore
 dolorem esse nego: cur enim fortitu-
 do desideraretur? Sed eum opprimi
 dico patientia, si modò est aliqua pa-
 tiētia: sin nulla est, quid exornamus
 philosophiam? aut quid eius nomine
 gloriosi sumus? Pungit dolor; vel fo-
 diat sanè. Si nudus es, da ingulmum.

Epist. ad
 Att. l. 8, ep.
 7:

Tuscul.
 quest. l. 3.

*si teſtus Vulcanijs armis, id eſt
fortitudine: reſiſte. Cuius eximie
magnanimitatis ſi ille tam illu-
ſtre ſpecimen exhibuit, cui na-
turæ ſolùm lumen præluxit, quo
nos tandem animo eſſe oportet
quibus longè clarior lux aſſuſcit
gratiæ? quanto magis ad heroi-
cam animi celſitatem iſdem fa-
cibus inflammari? Non ego do-
lorem è convicijs, contumelijs,
iniurijs acceptum dolorem eſſe
nego: cur enim patientia deſi-
deraretur? Sed cum opprimi di-
co pietate, ſi modò eſt aliqua
pietas in nobis: ſi nulla eſt, quid
profitemur religionem? aut quid
Chriſtianorum nomine gloria-
mur? Pungit dolor; vel todia-
ſanè. Si inermis es; cede, manū
tolle: ſi armaturâ coeleſti com-
munitus, id eſt, Chriſti verbo, &
fide; reſiſte. Atq; hæc & alia hoc
genus monita, quæ à divinis ve-
ræ ſanctitatis & ſapientiæ magi-
ſtris.*

Aris ad perseverantiam virtutis
 accendendam adhibere solēne,
 debent esse nobis in intimos sē-
 sus, quasi adamantino stylo, in-
 cisa: ut eorum fructus vita profe-
 ramus, non modo flores linguarum;
 nec philosophari, & scire tantū
 fortia, sed etiam in aciem descē-
 dere, & facere, nervis omnibus
 enitamur. Quid enim indignius
 quā profanum vulgus homi-
 nes *Ethnicos*, immō *Ethnicorum*
 penē mollissimos, nō fortissimos
 quidem certē, poetas, ita fuisse
 affectos, ut ¹ *sitim*, serpentes, ardo-
 res arena *Libyca*, dulcia virtuti es-
 se iudicarent, ² *iustumq;* & *tenu-*
cem propositi virum, etiam si fractus
 illaberetur orbis, *impavidum* statu-
 erent & ³ *fortem animum* eū de-
 finirent, qui *seuos labores arum-*
naq; *Herculis potiores duceret Sar-*
dapili venere, & *cenis*, & *plumis*:
 nos autem qui ad sacra sanctis-
 simę religionis mysteria admissi,

Lucā. 19.

Hora. Car.
lib 3. od. 3.

Juvenal.
Satyr. 10.

&

& in augustissima Dei tanquā
adyta introducti sumus, tanto
infirmius (sinite quæso, fratres,
ut dicam quæ sentio, non exul-
cerandi cuiusquam vestrum cau-
sa, sed mei vnà vobiscum ad offi-
cium excitandi) tanto inquam
lentius atque infirmius anima-
ros esse, ut ipsa mihi virtus, si,
quem admodum *Herculem* allo-
quti fingitur, nos affari possit,
eorum autoritate nostrum lan-
guorem castigatura videatur.
Vòsne, iuvenes, quum tam invi-
ctam animi constantiam, patiē-
tiam, fortitudinem, ab *Ethnicis*,
non philosophis modò, sed &
poëtis, quos ^b *Plato* eduxit ex ea
civitate quam optimis moribus
imbui volebat, laudari, præscri-
bi, præcipi edocti sitis: ita ener-
vati & excordes eritis, ut, si for-
tè dicto aut facto attingamini,
muliebri more ingemiscatis? Nō
viriliter tolerabitis? Non sedatē

^b De rep. l.

per-

Uliad. 6.

*Aene. li. 1.
1.3.6,8.*

*Uliad. 6.
1.3.6,8.*

*Uliad. 6.
1.3.6,8.*

perferetis? Acerbum est probris
& maledictis figi, rideri scurrili-
ter, iniuriolè vexari. Audio. *A-*
chilles *Homericus* præsentem
mortem non recusat, modò tru-
cidatum amicum viciſcatur. *E-*
neas *d Virgilianus* nullis exilijs,
naufrajijs, bellis, ne inferorum
quidem conſpectu perterretur,
dum ſedes quærit in Latio. Quid
de pervagata ambitione homi-
num, de avaritia, de luxuria, de
potentiæ, dignitatis, deliciarum,
opum, quarumvis denique rerū
vtilium, & iucundarum, cupidi-
tatibus commemorem? Quæ flā-
ma eſt, per quam non currant, vt
ſuam in iſtis expleāt libidinem?
Vt nescio quid lucelli faciant,
paſcantur ve fumo inanis glori-
olæ, aut citò pœnitēdam volup-
tatulam liguriant? Vos, vt honeſ-
ta, perennia, ſolida, ſumma bona
conſequamini, vt animos exco-
latis virtute, & ſapientia, quibus

om;

Non sit sine periculo facinus magnum & memorabile?

Non abiectissimorum è vulgo similitudinem, qui se torqueri fiunt, & aduri, & secari, ut corpus ipsis sanum sit, considerabitis? Non ob oculos habebitis generositatem & robar monocerotis quem interimi posse, capi non posse ferunt? Nihil vos artium optimarum studia, quæ in mores abeunt, nihil eminentium scriptorum præcepta, nihil exempla illustrium heroum, nihil splendor præmiorum, nihil fructuum magnitudo, nihil ærurnarum, si minus levitas, saltem brevitatis, nihil instituta cunctorum mortalium, nihil impetus ferarum, & pecudum excitabunt? Magisne monocerotem libertatis amor, quàm vos honestatis, vulgus sanitas corporum, quàm vos animorum; *Achillem* iracundia; quàm vos disciplina; *Ene-*

Plin. hist.
nat. l. 8. c.
21. Solin.
polyhist.
cap. 65.

am spes terreni, quàm vos coele-
stis, regnis, quascunque demum
animantes aut natura, aut ratio,
quàm vos emendatrix naturæ
doctrina, rationis religio; ut do-
lorem, ut ægritudinem, atque a-
deò ut mortem ipsam despiciant,
movebit? Ecce convicia, calum-
niaeque verborum, quæ corin-
genuum lacerant; ecce contu-
melias, nondictorum modò, sed
etiam factorum, quæ fodicanti-
bus vrunt stimulis; ecce crucia-
tus, tormenta, carnifices. *Nunc*
animis opus Aenea, nunc pectore
firmitas. Nihil præclarum non idè
arduum. Messis agricolis propo-
sita est pro mercede; sed ita, si
prius severint: corona certanti-
bus; sed ubi vicerint adversarios:
triùphus militibus, sed postquàm
hostes debellarint. Quæ medita-
mini diligenter, obsecro, dies
noctesque, iuvenes lectissimis:
ut semente facta bonitatis, me-

tatis messem; decursoq; stadio
 industria, coronemini; & trium-
 phetis, profligatis hostibus; id
 est, vt confecto nobilissimorum
 studiorum curriculo, nullis aut
 supplantantium aut manu de-
 pellentium conatibus impediti,
 scientia sapientes, integritate
 sancti, constantia fortes & invi-
 cti, in aeternae beatitudinis por-
 tum appellatis. *Dixi.*

S. Parnotus.

